
Jakobs fortsatta historia – berättelserna om Josef och
hans bröder 1 Mos 37:2–50:26

Översättning med litterär analys

Tore Jungerstam, 2025

Förord

Det här arbetet omfattar, förutom min översättning av Jakobs fortsatta historia, en inledande del där jag går igenom särdrag i översättningen samt en genomgång av vanliga litterära tekniker som ofta har missförstått, eller inte uppmärksammats, i andra översättningar. Jag redogör även för hur de hebreiska berättelserna är berättade, vilket är som en film. Man behöver inse hur de olika verbformerna används för att åstadkomma detta. Verbformerna och deras användning är något som de senaste decenniernas forskning har kunnat kasta mer ljus över och därmed bidra till en bättre förståelse för hur texterna är komponerade. Jag går igenom hur man grundläggande ska förstå de olika verbformerna vilket har stor betydelse för hur man uppfattar texten.

Ett annat tilläggsvärde som det här arbetet kan ge är att jag har skapat hyperlänkar till min analys av de grammatiska strukturerna där jag har färgkodat texten för att tydliggöra de olika strukturerna. De hittas även alla samlade i bilagan som följer översättningen. Sist i arbetet har jag inkluderat en lista över litteratur som belyser de hebreiska berättelsernas litterära komposition.

Precis som i tidigare enheter demonstrerar författaren en enastående litterär skicklighet som jag i görligaste mån försöker återspegla i översättningen. Jag strävar inte efter en idiomatisk modern svenska utan jag vill låta det sätt som författaren valt att uttrycka sig på synas i översättningen. Jag översätter till exempel ”han sade till sitt hjärta” eftersom det är så den hebreiske författaren uttrycker sig istället för att försvenska uttrycket till ”han sade för sig själv” eller ”han tänkte”.

Jag använder mig av hakklamrar [ ] för att kunna skjuta in förklaringar och förtydliganden i texten.

Sedan tidigare har jag gjort en gedigen grundforskning om urhistorien. Jag har skrivit åtta arbeten där jag i detalj analyserar texten i 1 Mos 1:1–11:26. Dessa arbeten kan beställas som spiralbundna böcker via mig tore.jungerstam@gmail.com eller via SLEF–Media. Man hittar den också digitalt som PDF-filer via www.urhistorien.com. Även det här arbetet kan beställas på samma sätt.

Claphaminstitutet har även gett ut min bok: Skapelseberättelsen – Ett unikt litterärt mästerverk 2025. Ni hittar alla information om den och var den kan köpas på bit.ly/Unikt_mästerverk.

Jag hoppas den här översättningen med sin tilläggsinformation kan göra rättvisa åt den fantastiskt välkomponerade Jakobs fortsatta historia. Mycket nöje!

Esse 7 augusti 2025   Tore Jungerstam, doktorand vid Åbo Akademi.

Innehåll

Förord	ii
Om min översättning och den bibliska berättartekniken.....	1
Speciella ord och prefix	1
Prefixet ve-	1
Ordet na.....	2
Ordet ki.....	3
Ordet hinneh	3
Ordet vehinneh.....	4
Strukturer – repetition med variation	4
Parallellism	5
Kiasm och kiastiska strukturer.....	6
Inclusio.....	7
Linjär struktur	8
Kombinationer.....	8
Bibelns berättelser är berättade som en film.....	8
Verbformerna och deras användning.....	8
Det speciella verbet "vajehi"	10
De olika aktörerna i berättelserna.....	11
Berättelserna är komprimerade.....	11
Olika beteckningar på Gud: Elohim, El och JHVH.....	11
Elohim – Gud	11
El – Gud.....	12
Guds personnamn JHVH.....	12
Stavningen av namn	13
Översättning av Jakobs fortsatta historia. 1 Mos 37:2–50:26.....	14
Detta är Jakobs fortsatta historia.....	14
Från favoriserad son till slav i Egypten. 1 Mos 37:2-36	14
Josef och hans drömmar. 1 Mos 37:2–11.....	14
Josef fångslas av sina bröder. 1 Mos 37:12–24	15
Bröderna säljer Josef. 1 Mos 37:25–30	16
Bröderna återvänder till Jakob. 1 Mos 37:31–35	18
Josef såld till Potifar. 1 Mos 37:36.....	18
Juda och Tamar. 1 Mos 38:1–30	18
Juda gifter sig och får tre söner. 1 Mos 38:1–5	18
Judas söner och Tamar. 1 Mos 38:6–10	19
Juda sänder bort Tamar med ett falskt löfte, hans egen hustru dör. 1 Mos 38:11–12	19
Tamar använder list när Juda inte ger henne sin son som make. 1 Mos 38:13–19.....	20
Juda avslöjas och bekänner sin orättfärdighet. 1 Mos 38:20–26	20
Tamar föder tvillingar: Zerach och Perets. 1 Mos 38:27–30	21

Josef anklagas falskt och fängslas. 1 Mos 39:1–23	22
Josef ges ansvaret för Potifars hus. 1 Mos 39:1–6a	22
Josef anklagas och fängslas. 1 Mos 39:6b–20a.....	22
Josef ges ansvaret över fängelset. 1 Mos 39:20b–23	24
Josef tyder drömmar i fängelset. 1 Mos 40:1–23	24
Bagaren och munskänken fängslas. 1 Mos 40:1–4.....	24
Josef tyder bagarens och munskänkens drömmar. 1 Mos 40:5–23	25
Faraos drömmar, hungersnöden kommer. 1 Mos 41:1–57	26
Faraos drömmar. 1 Mos 41:1–13	26
Josef tolkar drömmarna. 1 Mos 41:14–32.....	27
Josef ger goda råd och upphöjs. 1 Mos 41:33–46	28
De sju åren av överflöd. 1 Mos 41:47–53.....	29
Sju år av hunger. 1 Mos 41:54–66	30
Bröderna beger sig första gången till Egypten. 1 Mos 42:1–43:1	31
Tio av bröderna ger sig av till Egypten. 1 Mos 42:1–5.....	31
Josef känner igen sina bröder – och anklagar dem. 1 Mos 42:6–25	31
Bröderna beger sig hemåt – och silvret är kvar! 1 Mos 42:26–28.....	33
Benjamin måste med till Egypten, men Jakob vägrar. 1 Mos 42:29–43:1.....	33
Bröderna återvänder till Josef. 1 Mos 43:2–34	34
Jakob övertalas att sända med Benjamin. 1 Mos 43:2–14	34
Bröderna återvänder och förs in i Josefs hus. 1 Mos 43:15–34	35
Josef prövar sina bröder. 1 Mos 44:1–34	37
Josef ger sig till känna och sänder bröderna till Jakob. 1 Mos 45:1–28	39
Josef ger sig till känna och lugnar bröderna. 1 Mos 45:1–8	39
Josef sänder bröderna för att hämta Jakob. 1 Mos 45:9–24.....	40
Jakob får veta att Josef lever. 1 Mos 45:25–28	41
Jakob och hans hus flyttar till Egypten. 1 Mos 46:1–34	41
Jakob drar ner till Egypten. 1 Mos 46:1–7	41
Jakobs ättlingar. 1 Mos 46:8–27.....	42
Josef och Jakob återförenas. 1 Mos 46:28–34	44
Jakob möter Faraon, slår sig ner i Goshen och gör sin sista önskan. Svälten tilltar, Josef räddar liv. 1 Mos 47:1–31	45
Faraon möter Josefs familj, som får bosätta sig i Goshen. 1 Mos 47:1–12	45
Hungersnöden tilltar – Josef räddar liv och Faraos egendom växer. 1 Mos 47:13–28a.....	46
Jakobs sista önskan – att få bli begravd med sina fäder. 1 Mos 47:28b–31.....	47
Jakob välsignar Efraim och Manasse. 1 Mos 48:1–22	48
Jakob profeterar över sina söner och dör. 1 Mos 49:1–33	50
Jakob profeterar och välsignar sina söner. 1 Mos 49:1–28	50
Jakob ger instruktioner för sin begravning och dör. 1 Mos 49:29–33	56

Jakob begravs i Kanaan. Josef dör. 1 Mos 50:1–26	56
Jakob balsameras. 1 Mos 50:1–3.....	56
Josef ber om lov att begrava Jakob i Kanaan. 1 Mos 50:4–6.....	57
Jakob begravs i Kanaan. 1 Mos 50:7–14.....	57
Bröderna ber än en gång Josef om förlåtelse. 1 Mos 50:15–21.....	58
Josef dör. 1 Mos 50:22–26	59
Epilog	59
Bilagor	61
Sammanställning över <i>inclusio</i>, kiasmer och parallellismer	61
<i>Inclusio</i>	61
Kiasmer	69
Parallellismer	78
Litteraturlista	95

Om min översättning och den bibliska berättartekniken

Jag presenterar först betydelsen av en del små ord eller prefix varav vissa ofta helt negligeras medan andra översätts alltför mekaniskt utan att man inser spännvidden av betydelser som man behöver beakta.

Därefter presenterar jag olika strukturer som är vanliga i de hebreiska berättelserna. När de missförstås eller inte uppmärksammas för vad de är kan det resultera i att vackra hebreiska litterära strukturer förvandlas till en klumpigt upprepande svensk text.

Sedan går jag över till att diskutera hur de hebreiska berättelserna är berättade. Det finns speciella drag i hebreiskan som möjliggör att berättelserna är berättade som olika scener. Man kan jämföra med en teaterföreställning, eller snarare som med film eftersom hebreiskan även använder en teknik som kan ändra på perspektivet. Läsaren kan få betrakta händelser inte bara utifrån, som publiken på en teater, utan från huvudpersonens perspektiv, med hans eller hennes ögon – som i en film.

Därefter säger jag något om de olika aktörerna som bygger upp de bibliska berättelserna samt hur författaren komprimerar sina berättelser. Sist diskuterar jag kort de olika benämningarna på Gud som förekommer samt redogör för mina principer för hur jag skriver de hebreiska namnen.

Speciella ord och prefix

Prefixet ve-

Prefixet *ve*, וְ, kan ha många olika betydelser

1. Den vanligaste betydelsen är ”och”, men det kan även användas för:
  - men, dock
  - ja, i betydelsen att det bejakar eller bekräftar något
  - även, till och med
  - ja verkligen
  - nämligen
  - om ...eller (t.ex. *Om* han säljer den *eller* han har den kvar)

2. När den används i samband med verb så ändrar prefixet verbformen

Till exempel ändras futurum till dåtid om man tillsätter ett *ve-*

Översättaren kan då välja att inte alls inleda meningen med något av alternativen ovan utan man låter endast prefixet ändra tempus. I så fall översätter man: Han sade...

Men man kan även välja att låta det inledande *ve-* synas i översättningen och beroende av sitt sammanhang kan man använda något av följande alternativ:

- Och han sade...
- Då sade han...
- Sedan sade han...

Vilket val man gör ändrar ju inte budskapet, men det kan påverka hur man upplever textens flöde på svenska. Alla dessa varianter är alltså inkluderade i hebreiskans *ve-* och det är upp till översättaren att försöka återspegla det så väl som möjligt i översättningen.

3. Prefixet kan också ändra betydelsen av vissa ord, till exempel *ve-hinneh*. Se nedan.

4. I vissa sammanhang kan man även förstå ett inledande *ve-* som att det knyter an till det som berättats innan istället för att något helt nytt påbörjas. Så är fallet till exempel i Bibeln's första vers "I begynnelsen skapade Gud himmel och jord. *Men* jorden var öde och tom...

Första Mosebok delas ju in i *toledoter*, fortsatta historier. Till exempel Terachs fortsatta historia, där Abrahamberättelserna finns. En del av dessa *toledoter* föregås av ett *ve-*, medan andra står självständigt. Exempelvis finns ett inledande *ve-* innan Noachs söners fortsatta historia, som ju hör nära samman med det som föregår, Noachs fortsatta historia. Terachs fortsatta historia saknar ett inledande *ve-* och man kan därför förstå det som att det är en mer självständig enhet som inleds.

Ordet *na*

Berättelserna i Bibeln är berättade på ett väldigt livfullt och färgstarkt sätt. Ett sätt som de görs mer levande på är genom användningen av det lilla ordet *na*.

Det kombineras med vad någon säger och innebär att något är viktigt, man är enträgen eller angelägen om något om något. Det kan också innebära ett mått av speciell artighet med eller utan kombination med att ärendet är angeläget.

Beroende av sitt sammanhang översätter jag det som

- Nu (till exempel: lyssna *nu* till mig)
- Vänligen
- Jag ber dig
- Kan du vara så vänlig

Om man som översättare inte alls låter *na* påverka översättningen går ingenting dogmatiskt förlorat, men nog en del av den dramatik som finns i den hebreiska texten.

Ordet ki

Ordet *ki*, כִּי, kan ha flera betydelser. I äldre lexikon har man gett förståelser som: för, ty, att.

Det används ibland för att ge orsaken till något och då är det gammaldags ”ty” välfungerande vad gäller betydelsen.

I mer uppdaterade ordböcker som *A concise Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament (Holladay)* lyfter man fram att *ki* även används för att ge emfas, alltså eftertryck.

Då kan det översättas som:

- Ja!
- Verkligen
- Sannerligen

Om man inte inser detta blir användandet av *ki* snarast meningslöst i många sammanhang. Om man inte inser den här aspekten förlorar man i regel ingenting faktamässigt, men läsoplevelsen blir fattigare när en del av dramatiken försvinner. Det finns dock även fall där hela förståelsen påverkas av hur man förstår innebörden av *ki*.

Ordet hinneh

Hinneh kan ha flera betydelser. För det första kan det betyda ”här”.

Men en vanligare funktion är att det fäster uppmärksamhet till vad som följer. I en del, speciellt äldre, översättningar använder man ”Se” för att återge *hinneh*. På engelska används ibland ”behold”. Än idag kan man använda ”look” på engelska för att fästa uppmärksamhet på det som följer: *Look, I want to tell you something...*

Förutom i Bibeln använder man inte ”Se” på samma sätt i svenska. Jag har valt att i regel översätta *hinneh* som ”Lyssna!” Och med det ska man förstå att det budskap som följer anser den som berättar att är viktigt och bör lyssnas till med uppmärksamhet.

Man kan lämna ordet helt oöversatt, som många moderna översättningar gör, eftersom budskapet inte i sak påverkas. Men det som går förlorat är åter en gång en del av den dramatik och intensitet i berättelsen som den ursprungliga texten har. Det är en mer färgrik text om man lyckas återspegla vad *hinneh* innebär.

Ibland kombineras *hinneh* med *na* och då blir innebörden:

- Lyssna nu!
- Jag ber dig, lyssna!
- Lyssna, jag ber dig!

I en del översättningar lämnar man även kombinationen *hinneh na* oöversatt. Det som går förlorat är dramatik, författarens skickliga berättarteknik kommer inte till uttryck i svenskan och det är synd tycker jag.

Ordet vehinne

Vehinne är tekniskt sätt ingenting annat än prefixet *ve-* kombinerat med *hinneh*. Men betydelsen är i regel inte ”Och lyssna”.

I de fall som *vehinne* kombineras med sinnesintryck, i regel syn, ska man förstå det som att det anger byte av perspektiv. Det innebär att man får betrakta händelsen från huvudpersonens perspektiv. I den här översättningen översätter jag det med ”Och se!”.

Till exempel i berättelsen om Sodom och Gomorra, 1 Mos 19:27–28:

Och Abraham steg upp tidigt och begav sig till den plats där han hade stått inför HERREN. Och han blickade ner mot Sodom och Gomorra och mot hela slättlandet. Ja han spanade. Och se! [Perspektivbyte, vi får se med Abrahams ögon] Det steg upp rök från området, som röken från en ugn.

Det här är en fantastisk teknik som berättaren använder regelbundet och som tyvärr inte fångas upp i de flesta översättningar. Om man struntar i *vehinne* förblir nog budskapet detsamma, men man förlorar än en gång i dramatik och läsarupplevelse. Tänk att vi får betrakta slätten med Abrahams ögon, vi blir inte bara informerade om vad han ser, vi får själva betrakta förödelser.

Man kan jämföra med översättningen i Bibel 2000 som ju nog i sak berättar samma sak:

När han såg ner över Sodom och Gomorra och över hela slättlandet fick han se röken stiga som från en smältugn.

Och han blickade ner mot Sodom och Gomorra och mot hela slättlandet. Ja han spanade. Och se! [Perspektivbyte, vi får se med Abrahams ögon] Det steg upp rök från området, som röken från en ugn.

Strukturer – repetition med variation

Författaren använder sig av flera olika litterära strukturer. Dessa kan man likna vid poesi. I den bibliska hebreiskan används inte rim eller versmått, men nog en variation av de tekniker jag presenterar här.

Dessa litterära tekniker, som är vanliga i Bibelns berättelser, bygger alla på repetition. Jag har noterat 48 tillfällen endast i berättelserna om Abraham.¹ Författaren återkommer till samma tema eller ord som redan nämnts tidigare. Men han gör det närmast undantagslöst med variation.

När repetition används tillsammans med variation kan författaren tillföra fler infallsvinklar till det som beskrivs. Han kan kontrastera, förstärka eller förtydliga.

---

¹ Se sammanställningen som finns efter min översättning.

Det finns åtminstone fem typer av variation:²

1. Expansion – information kommer till
2. Trunkering – information lämnas bort
3. Ordning – ordföljden ändras
4. Grammatik – orden varieras grammatiskt
5. Substitution – ett ord ersätts med ett annat

Om man inte som översättare inser hur dessa repetitiva strukturer används kan resultatet bli en text som upplevs ha överflödiga upprepningar. Alternativt väljer man att lämna bort de delar av texten som man inte förstår sig på för att man inte inser att det är en del av den vackra litterära strukturen på hebreiska.

Det är en verklig utmaning att återspegla de här specifika teknikerna som bygger på varierad repetition, bland annat därför att ordföljden är en annan i hebreiskan. Även den grundläggande skillnad som finns i grammatiken i övrigt är en utmaning när man vill göra den hebreiska texten rättvisa. I bästa fall kan man till en del återspegla den hebreiska textens briljans, ibland är det närmast en omöjlighet att få till en svensk översättning som gör originalet rättvisa.

I den här översättningen prioriterar jag inte en möjligast modern och idiomatisk svenska. Istället prioriterar jag att på något sätt kunna återspegla de hebreiska strukturerna som jag beskriver som följer.

Parallellism

En parallellism kan uttrycka samma sak i två påföljande meningar. Men man gör det med variationer i ord, grammatik, ordföljd med mera. Tekniken kan användas för att förstärka, förtydliga eller avgränsa ett uttalande. Med den här tekniken kan man även belysa samma sak från olika synvinkel. Schematiskt kan en parallellism beskrivas så här: a-b-c-a-b-c. Ett exempel finns i 1 Mos 13:6.

Men landet kunde inte uppehålla dem så att de kunde bo tillsammans.

Ja, det var så att deras egendomar var så väldiga att de inte kunde bo tillsammans.

De parallella uttrycken förstärker varandra. I de här fallet är det a-b-a-b.

En parallellism kan också användas för en kontrast, eller för att ge kompletterande information för ett gemensamt tema. En parallellism kan också användas för att motivera en handling. Till exempel en namngivning, som i 1 Mos 41:51–52:

Och Josef gav sin förstfödde namnet Manasse [hebr. Menasheh], för Gud har fått mig att glömma [nashah] all min olycka och hela min fars hus.

---

² Meir Sternberg. *The Poetics of Biblical Narrative*. 1987, 391–392.

Och den andra gav han namnet Efraim, för fruktsam [hebr. hifrani] har Gud gjort mig i mitt lidandes land.

Kiasm och kiastiska strukturer

Kiasm, eller med andra ord en kiastisk struktur, är en litterär struktur som omfattar flera element som återkommer i motsatt ordning. Ett typexempel hittas i flodberättelsen i 1 Mos 9:6:

Utgjutare av blodet av en människa, genom en människa hans blod ska utgjas

I hebreiskan är det ännu tydligare där det inte finns lösryckta prepositioner:

שֶׁפֶךְ דַּם הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוֹ שֶׁפֶךְ

Shofech dam haadam baadam damo jishafech

Här finns tre element som återkommer i motsatt ordning:

1. Utgjutare
2. Blodet
3. Människa

Grammatiken varieras för alla ord! Schematiskt kan man beteckna en kiasm så här:
a-b-c-c-b-a

I Abrahamberättelsen finns en kiasm som kontrasterar i 1 Mos 12:3:

Jag ska välsigna dem som välsignar dig men den som vanärrar dig skall jag förbanna.

En kiasm behöver inte vara så strikt som exemplen ovan. Istället kan det handla om olika idéer eller teman som återkommer i motsatt ordning. Ett sådant exempel hittar man i 1 Mos 12:16–17.

För Abram gick det väl för hennes skull. Han fick får, boskap och åsnor, tjänare och tjänarinnor, åsneston och kameler. Men HERREN plågade Farao med svåra plågor, liksom hans hus, på grund av Sarai – hustru till Abram.

A – Det gick väl för Abram tack vare Sarai

B – Följderna för Abram

b – Följderna för Farao

a – Det gick väl för Abram tack vare Sarai

Även ”det gröna” följer ett kiastiskt mönster:

För Abram gick det väl för hennes skull.

på grund av Sarai – hustru till Abram.

Man kan alltså tillföra ett element till. Då blir det a-b-c-c-b-a

För Abram gick det väl

för hennes skull.

*Han fick får, boskap och åsnor, tjänare och tjänarinnor, åsleston och kameler.
Men HERREN plågade Faraos med svåra plågor, liksom hans hus,*

på grund av Sarai –

hustru till Abram.

Det finns också kiastiska strukturer som har endast ett centralt element så att strukturen blir a-b-c-b-a. Då kallas mönstret egentligen koncentriskt. Men bägge är kiastiska mönster och om man inte behöver vara strikt i terminologin kan bägge beskrivas som en kiasm. I det här arbetet benämner jag såväl koncentriska som strikt kiastiska strukturer som kiasmer.

Eftersom ordföljden i svenska och hebreiska inte är densamma kan det vara en verklig utmaning att lyckas återspegla en kiasm, speciellt om man vill ha en modern svensk språkdräkt.

Om man inte inser att det finns en kiasm, eller om man inte lyckas återspegla den, kan översättningen ge sken av att texten innehåller onödiga upprepningar. Man har då lyckats förvanska en vacker poetisk struktur i hebreiskan till en klumpig upprepning av något som redan sagts i den svenska översättningen.

Inclusio

Begreppet *inclusio* betecknar en kompletterande teknik för att strukturera de mindre enheterna i en helhet. *Inclusio* innebär att man låter slutet av en helhet avspegla början. Man gör det genom att i den sista enheten återvända till samma ordval eller tema man använt i den första. Detta är tänkt att uppfattas som en avrundande signal av lyssnarna. Innehållet i *inclusio* anger också huvudtanken eller -temat för textsekvensen den innesluter.

Inclusio skiljer sig från den kiastiska strukturen såtillvida att enheterna som omsluts av det kan ha en kiastisk, en parallell eller ingen speciell litterär struktur alls.

Man kan säga att ett *inclusio* ”omsluter” eller ”ramar in” en enhet. Ett *inclusio* kan omsluta en väldigt kort enhet på en enda vers men det kan också omsluta flera kapitel.

Här är ett exempel på ett kort *inclusio* i 1 Mos 22:20–23

Man berättade följande för Abraham: Lyssna! Milka, också hon har fött barn – till Nachor, din bror. Uts, hans förstfödde, och Buz, hans bror, och Kemuel, Arams far och Kesed och Chazo och Jidlaf och Betuel. Och Betuel har blivit far till Rebecka. Dessa åtta har Milka fött åt Nachor, bror till Abraham

Linjär struktur

Den linjära strukturen är den enda som inte utgörs av olika slag av repetition. Då framskrider texten linjärt och kan beskrivas som: a-b-c. Den linjära strukturen kan kombineras med ett *inclusio* eller en kiastisk struktur.

Kombinationer

Författaren använder således även kombinationer av dessa litterära strukturer. Att skriva en berättelse som använder symmetriska mönster på ett effektivt sätt kräver stor skicklighet av författaren och ställer många krav på val av ord och organisering av helheten. Ett sådant exempel finns i 1 Mos 12:2–3:

Jag ska göra dig till ett stort folk och jag skall välsigna dig.

Ja stort skall ditt namn bli, det skall bli en välsignelse.

Jag ska välsigna dem som välsignar dig men den som vanärrar dig skall jag förbanna.

Ja, genom dig ska alla släkten på jorden bli välsignade.

1. Verserna avslutas av ett *inclusio*, som utgörs av rad ett och fyra
2. Inuti *inclusiot* finns först, rad 2, som har en parallell konstruktion. Den följs av rad 3 som har en kiastisk konstruktion

Bibelns berättelser är berättade som en film

Berättelserna i Gamla Testamentet är mycket skickligt berättade. Berättelserna berättas som en följd av scener, lite som en teaterföreställning. Men inte bara det, berättelserna kan mer korrekt liknas sättet man berättar med hjälp av film.

Orsaken till det är att berättelserna inte består endast av scener som man kan betrakta från publikens perspektiv. Nej, författaren bjuder också läsaren till att bli en del av berättelsen på så sätt att man kan få se händelser inte bara från publikens perspektiv utan även från huvudpersonens perspektiv. Man får betrakta händelsen med huvudpersonens ögon eller annars uppleva händelsen från huvudpersonens perspektiv, med hans eller hennes sinnen.

Perspektivbytet åstadkoms av *vehinneh* som jag behandlade ovan. Det övriga som gör att de bibliska berättelserna är berättade som en film åstadkoms av användningen av de olika verbformerna i kombination med ett speciellt verb, *vajehi*

Verbformerna och deras användning

Verbformernas betydelse för förståelsen av den hebreiska texten är något som länge negligerats konstaterar bland annat de som skrivit den grammatik som anses vara den mest uppdaterade och är ett standardverk, nämligen grammatiken som Joüon-Muraoka har skrivit.

Det finns en form som används primärt för att föra handlingen kronologiskt framåt. Det är imperfekt konsekutiv, formen namnges även vajjiqtol. Jag kallar den berättarformen.

Alla andra former kan användas för att ge bakgrundsinformation om vad som hänt innan scenen tar vid. Då kan information ges om när och var scenen tar plats, vilka personer som är närvarande och vad som hänt innan scenen tar vid. Alla former förutom berättarformen kan också användas för att informera om vad som sker samtidigt som berättelsens röda tråd eller vad som kommer att ske i en snar eller fjärran framtid.

Handlingen tar således vid när berättarformen dyker upp, det är den som driver handlingen kronologiskt framåt. En grundregel är att en ny mening inleds när berättarformen används. I och med berättarformen inleds ett nytt skede i handlingen. På svenska kan man inte alltid följa den här grundregeln, men det har sitt värde att sträva efter att göra det.

Det finns undantag, till exempel det speciella uttrycket ”Han svarade och sade”. ”Svarade och sade” ska förstås tillsammans, som en hendiadys, och innebär givetvis en och samma händelse.

Men huvudregeln är den att man ska förstå förekomsten av berättarformen som ett nytt skede. Ett exempel är när Abraham kommer fram till Moria berg och ska offra Isak. I hebreiskan är det fem skeden, fem meningar som inleds med berättarformen.

1. De kom fram
2. Abraham bygger altaret
3. Han placerar ut veden
4. Han binder Isak
5. Han lägger honom på altaret

Jag har översatt så att varje skede bildar en egen mening.

Och de kom till platsen som Gud hade talat om för honom. Och Abraham byggde där ett altare. Och han placerade ut veden. Och han band Isak, sin son. Och han lade honom på altaret, ovanpå veden.

Det är ett helt annat tempo om man bibehåller den hebreiska strukturen i stället för att skriva ihop de fem skedena till två meningar som till exempel översättarna av Bibel 2000 gör:

När de kom fram till platsen som Gud hade talat om byggde Abraham ett altare. Han lade upp veden och band sedan sin son Isak och lade honom på altaret, ovanpå veden.

Varje skede är smärtsamt, varje skede tar sin tid, varje skede görs omsorgsfullt. En del av detta går förlorat när man inte följer den hebreiska strukturen även om man i sak berättar samma sak.

Det speciella verbet ”*vajehi*”

Tekniskt sätt är *vajehi* ingenting annat än berättarformen av verbet *haja* vars grundbetydelse är ”bli”, ”hända” eller ”vara”.

Men *vajehi* används på ett specifikt sätt för att inleda eller avrunda en enhet. I skapelseberättelsen är det *vajehi* som står bakom ”och det blev afton och det blev morgon...”

Ett annat typiskt sätt som *vajehi* används är för att kort ange var eller när något sker. Det föregår då en mening som inleds med berättarformen.

Till exempel i 1 Mos 12:11:

Och det var när han närmade sig Egypten. Då sade han till Sarai, sin hustru: Lyssna nu! Jag vet att du verkligen är en kvinna med ett vackert utseende.

Den första meningen är alltså en *vajehi*-sats. Jag översätter den i regel som ”Och det var” eller ”Och det blev”. *Vajehi*-satsen berättar var det som följer hände. Med berättarformen ”Då sade han...” fortsätter dramat.

Fördelen är att man återspeglar det sceniska som finns i hebreiskan. Man vet var scenen tar plats, och man får följa med i dialogen, som en scen på en teater eller i en film.

Nog meddelar översättningen i Bibel 2000 samma fakta, men läsoplevelsen är nog inte den samma:

När han var nästan framme sade han till sin hustru Saraj: ”Du är ju en vacker kvinna.

Jag tycker skillnaden i läsoplevelse är stor i jämförelse:

Och det var när han närmade sig Egypten. Då sade han till Sarai, sin hustru: Lyssna nu! Jag vet att du verkligen är en kvinna med ett vackert utseende.

Utöver att översättarna av Bibel 2000 inte fångar *vajehi*-satsen struntar de även i *hinneh na* (Lyssna nu!) samt *ki* som ger emfas (verkligen). När man lämnar bort detta berättar man nog i sak vad som händer, men man förlorar en hel del av den dramatik som den hebreiske författaren tillför berättelsen. Jag tycker det är synd om man inte försöker göra hebreiskan rättvisa genom att återspegla det dramatiska i originalberättelsen.

De olika aktörerna i berättelserna

Berättelserna i Bibeln är uppbyggda av flera aktörer. Det finns i regel en berättare samt en eller flera huvudpersoner. Berättaren vet sådant som huvudpersonerna vet. Till exempel vet berättaren från allra första början att det är HERREN själv som hälsar på Abraham tillsammans med två sändebud (änglar) i Första Mosebok 18:1. Men det vet inte Abraham från början av berättelsen. Likaså vet berättaren att Abraham ska sättas på prov när han ska ta med Isak för att offra honom i Första Mosebok 22:1, det vet inte Abraham. I andra sammanhang kan berättaren användas för att bekräfta att någonting verkligen sker eller för att förklara detaljer i handlingen. Det är också berättaren som ger andra upplysningar innan scenerna inleds, till exempel genom att använda *vajehi*-satser som jag nämner ovan. Utöver berättaren och mänskliga aktörer förekommer även Gud i en del scener.

Berättelserna är komprimerade

De bibliska berättelserna är mycket skickligt berättade, men också komprimerade. Berättelsen nämner bara det som är relevant för vad författaren vill berätta just då. Ett exempel är från Första Mosebok 24 då tjänaren sänds iväg för att hämta en fru åt Isak. När han gör sig redo för resan och far iväg beskrivs, men inte ett ord nämns om själva resan utan i nästa mening är han redan framme vid brunnen där han kommer att träffa Rebecka.

Likaså nämns ingenstans att han inte är ensam utan har andra tjänare med sig. Att det är så kommer fram först i vers 32.

Det första exemplet i Bibeln på den här tekniken är i Edenberättelsen då det inte kommer fram att Adam står bredvid Eva när hon konverserar med ormen innan hon räcker frukten åt honom och han äter.

Olika beteckningar på Gud: *Elohim*, *El* och *JHVH*

Det finns många beteckningar som används om Gud och ibland råder en viss förvirring om dessa.

***Elohim* – Gud**

Elohim är ett så kallat appellativ. Det översätts i regel ”Gud”. Att det är ett appellativ innebär att det kan användas om olika slag av gudar, men även i specifika sammanhang om människor. *Elohim* är i plural vilket innebär att det i vissa sammanhang kan översättas ”gudar”. *Elohim* kan också ibland förstås som ett adjektiv i betydelsen ”stor”, mäktig.

Det är helt och hållet sammanhanget som avgör vad man ska förstå med *Elohim*. Men det är mycket sällan det finns någon som helst tveksamhet vad som avses. I Bibeln är det i regel Bibelns Gud, skaparen av himmel och jord, som avses med *Elohim*.

Som jämförelse är ”stad” ett appellativ och den närmaste staden där jag bor heter specifikt Jakobstad. Om jag säger till min familj att jag far till ”stan” för att handla vet alla exakt vad jag menar även om appellativet stad passar in på ett närmast oändligt antal städer i världen.

***El* – Gud**

Även *El* är ett appellativ som kan användas om olika gudar. När det används om Bibelns Gud är det med en kombination av en beskrivning av Bibelns Gud. Till exempel kallar Abraham Bibelns Gud för ”den Evige Guden”, *El Olam*, i 1 Mos 21:33. Man kan inte kombinera *Elohim* med beskrivande attribut, så vill man göra det är det alltid *El* som används. I andra sammanhang, till exempel inom den kanaanitiska religionen, så kunde man med *El* avse deras högsta gud, precis som man i det bibliska sammanhanget avser Bibelns Gud då man använder *Elohim*. Precis som *Elohim* kan även *El* användas för att uttrycka ”mäktig eller stark”.

Guds personnamn JHVH

Vid den brinnande busken meddelar Gud Mose sitt namn. Det skrivs med de fyra hebreiska bokstäverna JHVH eller med hebreiska bokstäverna יהוה (läses från höger till vänster). Man kan inte med säkerhet säga vad namnet betyder eller exakt hur det ska uttalas. Men de flesta är eniga om att namnet är ett verb som har betydelsen ”Jag Är”. Judarna slutade att uttala det här namnet småningom av rädsla för att uttala det fel och därmed missbruka det. Det började i stället säga ”Herren” eller ”Namnet” eller andra omskrivningar för att inte behöva riskera att uttala det fel.

I svenska Bibelöversättningar har man ibland skrivit ut JHVH som HERREN, med stora bokstäver, för att visa att där bakom finns JHVH.

Skriver man endast Herren kan man inte vara helt säker på om JHVH finns i den hebreiska texten eller inte. Även *Adonai* förekommer nämligen i den hebreiska texten och det ordet betyder just ”herre”. Jag har valt att skriva HERREN varje gång Guds personnamn förekommer. Den lösningen har även sina nackdelar med det gör det möjligt att veta huruvida Guds personnamn används eller om det finns ett annat uttryck i bakgrunden.

Man behöver inse att HERREN inte är en allmän beteckning utan tvärtom ett personnamn. Uttrycket HERREN Gud specificerar således vilken Gud det är, vad han heter. Man kan jämföra med om man bara säger Kung, eller om man vill eller behöver specificera och säga Kung Carl XVI Gustav.

Personnamnet JHVH används även av Abraham. För det mesta är det dock berättaren som använder personnamnet, men även Abraham gör det vid en del tillfällen. Endera kan man förstå det som att namnet nog var känt ännu under Abrahams tid, men det hade fallit i glömska fram till tiden för Mose. Eller så kan man förstå det som att de fall då personnamnet JHVH används av Abraham och andra innan Mose är det ett resultat av att de författare som skrev ner berättelserna om Abraham i den version vi har dem bevarade i Bibeln visste att den Gud Abraham tjänade hade personnamnet JHVH även om Abraham inte var medveten om det

på sin tid utan kallade honom till exempel ”Den evige Guden” (*El Olam*). Bägge förklaringarna är möjliga.

Stavningen av namn

Jag strävar efter att återge de hebreiska namnen som de skulle uttalas på hebreiska. Det finns två hebreiska bokstäver som ofta skrivs ut på samma sätt i en svensk översättning, nämligen *chet* och *he*. *He* är svenskans vanliga h-ljud, medan *chet* är ljudande och liknar tyskans ”ch” som i Bach. Om man inte särskiljer de här bokstäverna i översättningen kan det uppstå förvirring. Till exempel kan man förledas att tro att chetiter är samma sak som hetiter/hittiter.

När jag skriver *ch* ska man alltså uttala det som ett tyskt mjukt ljudande avslut i Bach.

Jag återger även bokstaven *tsade* med *ts* istället för ett vanligt *s*. Staden Sidon blir Tsidon.

I mycket etablerade namn följer jag däremot gängse översättning på svenska. Jag skriver Abel och Eva även om namnen är något annat på hebreiska. Jag anger det egentliga uttalet med hjälp av hakparentes. Abraham heter egentligen Avraham, men även där följer jag den väl etablerade svenska traditionen.

Översättning av Jakobs fortsatta historia.

1 Mos 37:2–50:26

Detta är Jakobs fortsatta historia

[Detta är toledot-formeln som anger att en ny övergripande litterär enhet börjar]

Från favoriserad son till slav i Egypten. 1 Mos 37:2–36

[Kapitlet ramas in av ett [inclusio](#) som fokuserar på Jakobs speciella kärlek till Josef och den vackra dräkt som är ett tecken för den kärleken]

Josef och hans drömmar. 1 Mos 37:2–11

Josef, sjutton år, var en herde tillsammans med sina bröder över hjorden, ja han hjälpte sönerna till Bilha [Dan och Naftali] och sönerna till Zilpa [Gad och Asher], hans fars hustrur. Men Josef berättade om [ordagrant: förde] allt ont som de sade [ordagrant: deras onda prat] till deras far.

Och Israel älskade Josef mer än alla hans [andra] söner; ja, en son från ålderns höst var han för honom [han var även Rakels förstfödda]. Och han hade låtit göra en vackert utsirad dräkt [lång, mångfärgad tunika] åt honom. Och hans bröder såg att deras far älskade honom mer än alla hans bröder. Då hatade de honom, och de klarade inte av att tala vänligt med honom.

Och Josef drömde en dröm. Och han berättade om den för sina bröder. Då hatade de honom ännu mer. [Ordlek: Roten i ”ännu mer” är den samma som i Josef: [Vajosifu](#).]

Ja, han sade till dem: Lyssna, jag ber er [na], till den här drömmen som jag drömde.

Och se! [vehinneh – perspektivbyte, vi får se drömmen med Josefs ögon]. Vi håller på att binda kärvar ute på fältet. Och se! Min kärve reser sig, och den förblir stående. Och se! Era kärvar ställer sig runt den. Och de bugar sig för min kärve.

[När drömmar beskrivs kommer ett nytt *vehinneh* för varje ny ”bild” eller ”scen”]

Och hans bröder sade till honom: Verkligen? Du menar att du skulle regera över oss? Ja att du skulle härska över oss? [[parallellism](#)] Och de hatade honom ännu mer på grund av hans dröm och hans ord.

[Det här är tredje gången författaren konstaterar att bröderna hatar Josef. Infinitiv absolutus används för att förstärka intensiteten i vad de säger. Jag återger detta med ”verkligt”.]

Och han drömde ännu en annan dröm. Och han berättade om den för sina bröder. Ja, han sade: Lyssna! [hinneh] Jag drömde ännu en dröm. Och se! [vehinneh – perspektivbyte] Solen och månen och elva stjärnor bugade sig för mig.

[Nu är det inte ens Josefs kärv, utan det är Josef själv man bugar sig inför. Det låter ännu värre i brödernas öron]

Och han återberättade den för sin far och sina bröder. Men hans far tillrättavisade honom. Ja, han sade till honom: Vad är det här för dröm som du har drömt? Är det verkligen så att jag och din mor och dina bröder skulle buga oss för dig, ner till marken? [Infinitiv absolutus används för att förstärka uttrycket].

[Josefs biologiska mor, Rakel, var död. Om det är henne som åsyftas blir drömmen än mer absurd i Jakobs ögon. Alternativt är det Jakobs hustru Lea som åsyftas.]

Och hans bröder blev alltmer avundsjuka på honom, men hans far bevarade händelsen [i sitt hjärta].

Josef fångslas av sina bröder. 1 Mos 37:12–24

Och hans bröder gick för att valla deras faders hjord intill Shechem.

[Shechem (Sikem), ligger mellan tvillingbergen Ebal och Gerissim drygt 100 km norr om Hebron, 50 km norr om Jerusalem]

Och Israel sade till Josef: Är det inte så att dina bröder vallar [hjorden] vid Shechem. Gå! Ja, jag ska sända dig till dem. Och han sade till honom: Här är jag [redo att ge sig iväg]!

Och han sade till honom: Gå nu och se om det står väl till med dina bröder, och väl till med hjorden. Kom sen tillbaka till mig med en rapport. Och han sände iväg honom från Hebrons dal.

Och han kom fram till Shechem. Och en man stötte på honom. Och se! [vehinneh – perspektivbyte. Vi får se med mannens ögon.] En som går omkring och irrar runt på fältet.

Och mannen frågade honom med orden [lemor]: Vad letar du efter?

Och han sade: Mina bröder är det jag letar efter. Jag ber dig, [hebr. na] berätta för mig var de vallar [sin hjord].

Och mannen sade: De har dragit upp härifrån; ja, jag hörde dem säga: Låt oss gå till Dotan. Då vandrade Josef iväg efter sina bröder. Och han fann dem i Dotan.

[Dotan ligger omkring 30 km norr om Shechem, invid handelsvägen Via Maris. Staden nämns endast en gång till i Bibeln, som platsen där profeten Elisha befann sig i 2 Kung 6:13]

Och de såg honom på långt avstånd; ja, innan han kommit dem nära. Och de smidde onda planer [intrigerade] mot honom, för att döda honom. Och de sade, var man till sin bror [till

varandra]: Se [hinneh – ger eftertryck åt det som följer] – drömmarnas herre, denne är på väg! [Josef håller på att närma sig, verbet är i particip]

[Drömmarnas herre är: *Ba'al hachalomot*. *Ba'al* betyder herre, det är också benämningen på kanaaniternas gud. Man kan tolka det som att Josef är den som bemästrar drömmar, drömmarnas mästare. Alternativ tolkning: Josef, han är herre i sina drömmar – men endast där.]

Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Låt det ske! Låt oss döda honom och kasta honom i en av brunnarna! Sedan ska vi säga att ett ont djur [vilddjur] har ätit upp honom. Då ska vi se vad det blir av hans drömmar.

[Det var bröderna som var onda, men de skyller på ett ”ont djur”. Det som jag översatt ”låt det ske/kom” är *lechu*. Det är imperativ plural av ”Gå!” (*Lets's go!*) I det här kapitlet används det två gånger på ett ovanligt sätt (vers 27).]

Och Ruben lyssnade [till vad de sa]. Och han räddade honom från deras hand [vad de tänkte göra]. Ja, han sa: Låt oss inte slå livet ur honom.

Och Ruben sade till dem: Låt oss inte spilla blod! Kasta honom i den här brunnen som är i ödemarken, men vi ska inte skada honom [ordagrant: men handen/armen ska vi inte sträcka ut mot honom, se även vers 27]. Han sa så för att kunna rädda honom från deras hand, och för att kunna föra honom tillbaka till hans far.

Och det var [vajehi] när Josef kom fram till sina bröder. Då slet de av Josef dräkten, den vackra utsirade dräkten som han hade på sig.

Och de tog honom. Och de kastade honom i brunnen – men brunnen var tom, det fanns inget vatten i den.

Bröderna säljer Josef. 1 Mos 37:25–30

Och de satte sig ner för att äta bröd [Bröd kan avse en hel måltid. Detta visar hur oberörda de var av sin onda gärning].

Och de lyfte upp sin blick [ordagrant: sina ögon]. Och de spanade. [parallellism] Och se! [vehinneh – perspektivbyte, vi får se med brödernas ögon] En karavan med ismaeliter, på väg från Gilead. Och kamelerna bar på styrax [Styrax officinalis: en aromatisk kåda. Ordet kan också betyda krydda] och balsam och ladanum [en värdefull aromatisk kåda som användes till parfym, medicin och rökelse]. De vandrade fram för att föra ner det till Egypten [Egypten låg drygt 800 meter lägre än Gilead].

[Gilead är höglandsområdet öster om Jordan. Området var känt för sitt ”balsam från Gilead”. Det var ett väldoftande balsam (parfym) som även hade medicinska egenskaper. Man utvann det från trädet *Commiphora gileadensis*, eller alternativt ett terebinträd. Per viktenhet kunde det vara dubbelt dyrare än silver.]

Och Juda sade till sina bröder: Vilken vinning skulle vi få om vi skulle döda vår bror och sedan dölja [täcka över] hans blod? Låt det ske! Låt oss sälja honom till ismaeliterna, så behöver vår hand inte röra honom [skada honom]. Sannerligen – vår bror, vårt kött är han. Och hans bröder lyssnade [höll med].

[Ordet höra/lyssna, *shama*, har också en betydelse av att lyda, göra som den man lyssnar till vill. I den här versen är det andra gången *lechu* används på ett unikt sätt, första gången var i vers 20. *Lechu* betyder Gå! Men sammanhanget gör att det kan förstås som ”Kom igen/Låt det ske”]

Och de midjanitiska köpmännen kom förbi [där bröderna var]. Och de drog upp; ja, de lyfte upp Josef från brunnen. [parallellism]

[Det är samma ord för ”dra upp” som utgör grunden för Mose namn, han som drogs upp från vattnet: *mashach*. I den här brunnen påpekar författaren att det inte finns något vatten, se vers 24. Såväl Josef som Mose fick senare rädda sitt folk.]

Och de sålde Josef till ismaeliterna, för tjugo silver [antagligen avses 20 shekel silver. Det fanns inte mynt, utan shekel är en vikt, ca 11 gram. 20 shekel silver (ca 220 g) var priset för en ung slav/tjänare på Josefs tid]. Och de förde iväg Josef mot Egypten.

[Är det ismaeliter, midjaniter eller medaniter som tar Josef med sig? Ett naturligt sätt att förstå detta är att de som typiskt kom med dessa karavaner var ismaeliter. Såg man en karavan på avstånd så var det ”ismaeliter” som kom. Men dessa visade sig vara specifikt midjaniter. I Dom 8:24 kommer det fram att midjaniterna de stred mot samtidigt var ismaeliter. Man kan alltså förstå beteckningarna som hyponymer (ismaeliter är ett större begrepp, medan midjaniter är en specifik grupp bland ismaeliterna). I den sista versen i det här kapitlet står det dessutom inte midjaniter utan medaniter. Såväl Midjan som Medan är söner till Abraham och hans fru Keturah, se 1 Mos 25:1–2. Även Ismael var Abrahams son, med Hagar. Alla dessa folk bosatte sig österut, såväl Midjan som Medan, i den nordvästra delen av den arabiska halvön. Det är möjligt att medaniterna var en speciell grupp bland midjaniterna. Det innebär att beroende av hur specifikt man ville uttrycka sig beskrev ismaeliter, midjaniter och medaniter samma grupp handelsmän som köpte Josef. I hebreiskan är det endast den minsta bokstaven *jod* som är skillnaden mellan midjaniter och medaniter, *jod* skrivs som ett kort streck. Det går inte att utesluta att det lilla strecket lagts till i misstag här, eller tappats bort i 37:36.]

Och Ruben [som tydligen inte var på plats när karavanen stannade till] återvände till brunnen. Och se! [vehinneh – perspektivbyte, vi får se med Rubens ögon] Ingen Josef fanns i brunnen! Och han rev sönder sina kläder.

Och han gick tillbaka till sina bröder. Och han sade: Ynglingen är borta [finns inte] – och jag, vad ska jag ta mig till? [ordagrant: vart ska jag gå?]

[Som den äldste sonen bar Ruben det största ansvaret inför sin far. Han var helt förtvivlad. I hebreiskan uttrycks detta med fyra snarlika ord i följd: *hajeled einennu, veani ana ani ba?*]

Bröderna återvänder till Jakob. 1 Mos 37:31–35

Och de hämtade Josefs dräkt. Och de slaktade en killing [ung get]. Och de doppade dräkten i blodet. Och de tog med den utsirade dräkten. Ja, de förde den till sin far. [parallellism] Och de sade: Denna har vi funnit. Vi ber dig: [hebr. na] Granska den och se efter om detta är din sons mantel, eller inte.

Och han granskade den. Och han sade: Min sons dräkt! Ett ont djur [vilddjur] har ätit upp honom. Josef har sannerligen blivit sliten i stycken!

[Det var inte ett ont djur som var orsaken till att Josefs mantel var blodig, det var onda män – Josefs egna bröder]

Då rev Jakob sönder sin mantel. Och han satte säcktyg om sin höft. Och han sörjde över sin son i många dagar.

Och alla hans söner och alla hans döttrar kom samman [steg upp] för att trösta honom. [Endera är det döttrar som inte omnämnts eller så är det hans barnbarn eller sonhustrur]. Men han vägrade att låta sig tröstas. Och han sade: Sannerligen [ki], jag ska gå ner till min son sörjande, ner till dödsriket [underjorden. hebr. sheol]. Ja, han grät över honom – hans far.

Josef såld till Potifar. 1 Mos 37:36

Men medaniterna hade sålt honom till Egypten, till Potifar – befälhavaren [hebr. sar] över livgardet [Faraos livvakter].

Juda och Tamar. 1 Mos 38:1–30

[Nu kommer en parentetisk berättelse mitt i Josefberättelsen. Det är ingen slump. Medan Josef hade farit ”ner till Egypten” så far Juda ”ner till Adullam”. I det här kapitlet får vi läsa om Juda och hans bristande moraliska karaktär, det gör det än mer tydligt hur moraliskt högtstående Josef är i kapitlen som följer]

Juda gifter sig och får tre söner. 1 Mos 38:1–5

Och det var [vajehi] vid denna tid [när Jakob sörjde Josef]. Då gick Juda ner från [lämnade] sina bröder. Och han spände ut [sitt tält] i närheten av en viss adullamit, vars namn var Chirah.

[Höjdskillnaden mellan Hebron och Adullam, ca 20 km nordväst från Hebron, är 500 meter]

Och där såg Juda dottern till en kanaanit, hans namn var Shua. Och han tog henne [det vanliga uttrycket för att ta någon till hustru]. Och han gick in till henne.

[Som vanligt moraliserar inte författaren i Första Mosebok, men av sammanhanget blir det klart att detta varken var vist eller bra. Liksom Esau tar Juda en hustru från ”folken i landet”. Men Gud förmår göra så att allt samverkar till det bästa, trots Judas usla omdöme och moral.]

Och hon blev med barn. Och hon födde en son. Och han gav honom namnet Er.

Och hon blev med barn igen. Och hon födde en son. Och hon gav honom namnet Onan.

Och hon fortsatte ännu [hon blev med barn på nytt]. Och hon födde en son. Och hon gav honom namnet Shela. Men han [Juda] var i Cheziv när hon födde honom. [parallellism]

[Staden ligger en timmes vandring nordost om Adullam. Detta är ännu ett tecken på att allt inte står rätt till i familjen. Juda är inte ens hemmavid när det är tid för hans hustru att föda. Notera att det var Juda som gav namn åt den äldsta sonen, de två senare är det mamman som namnger.]

Judas söner och Tamar. 1 Mos 38:6–10

Och Juda tog en hustru åt Er, sin förstfödde. Hennes namn var Tamar.

Men det var så [vajehi] att Er, Judas förstfödda, var ond i HERRENS ögon. Och HERREN dödade honom. [parallellism]

Och Juda sade till Onan. Gå till din broders hustru. Ta henne till hustru i din broders ställe. Och res på så sätt upp ättlingar [ordagrant: säd] åt din bror.

[Detta kallas leviratäktenskap. Om en man dog utan barn, var det mannens brors plikt att ta den döde mannens hustru till sig. Men hennes barn skulle ärva hennes tidigare mans egendom. På så sätt skulle inte en gren av släkten dö ut. Se 5 Mos 25:5–7.]

Men Onan visste att avkomman [ordagrant: säden, alltså barnet] inte skulle tillhöra honom. Och detta skedde [vajehi (i annan grammatisk form)] var gång han gick in till sin brors hustru: Han förstörde den [sädesvätskan] på marken, så att han inte skulle ge avkomma till sin bror.

Och detta var ont i HERRENS ögon, det som han gjorde. Och han dödade även honom. [parallellism]

Juda sänder bort Tamar med ett falskt löfte, hans egen hustru dör. 1 Mos 38:11–12

Och Juda sade till Tamar, sin svärdotter. Bo som en änka i din fars hus tills Shela, min son, har vuxit upp. Ja, han sade [till sig själv]: annars kommer han att dö, också han, som sina bröder.

Och Tamar vandrade iväg. Och hon slog sig ner i sin faders hus. [parallellism]

Men dagarna blev många [en lång tid gick]. Och Shuas dotter, Judas hustru, dog. Och Juda sörjde [iakttog den föreskrivna sorgetiden].

Och han gick upp till de som klippte hans får, till Timnah – han och Chirah, hans vän adullamiten.

[Timnah, nuvarande Tell Batash, var en stad i Juda, 20 km nordväst om Adullam. Det är här Simson tar en av filistéernas döttrar som hustru, se Dom 14:1.]

Tamar använder list när Juda inte ger henne sin son som make. 1 Mos 38:13–19

Och man berättade [om detta] för Tamar med orden: Lyssna! Din svärfar är på väg upp till Timnah för att klippa sina får.

Och hon tog av sig sina änkekläder. Och hon täckte sig med en slöja. Ja, hon svepte in sig. [Hon gjorde så att hon inte kunde bli igenkänd]. [[parallellism](#)]

Och hon satte sig invid porten till Einaim, som ligger längs vägen till Timnah, eftersom hon hade insett att Shela hade vuxit upp – men hon hade inte blivit given till honom som hustru.

[Einaim betyder källorna. Kanske det är samma stad som i Josua 15:34]

Och Juda fick syn på henne. Och han tänkte att hon var en prostituerad; ja, hon hade täckt sitt ansikte.

[Han kunde alltså inte känna igen henne. Att han trodde hon var en prostituerad berodde antagligen på var hon satt, inte på att hon hade slöja.]

Och han vände in till henne där vid vägen. Och han sade: Jag ber dig [hebr. na] låt mig få komma in till dig. Ja, han visste inte att hon var hans svärdotter. Och hon sade: Vad ger du mig för att du ska få komma in till mig?

Och han sade: Jag ska sända en killing från hjorden. Och hon sade: Om du ger mig en pant till dess du sänder den.

Och han sade: Vilken pant ska jag ge dig? Och hon sade: Ditt sigill och din kedja [alt. snöre eller läderband som sigillet hängde i] samt din stav, som är i din hand.

Och han gav henne [dessa]. Och han gick in till henne. Och hon blev med barn genom honom. [[parallellism](#)]

Och hon steg upp. Ja, hon gick sin väg. Och hon tog av sig sin slöja. Och hon klädde sig i sina änkekläder. [[parallellism](#)]

Juda avslöjas och bekänner sin orättfärdighet. 1 Mos 38:20–26

Och Juda skickade killingen med sin vän adullamiten för att få tillbaka panten från kvinnan, men han fann henne inte.

Och han frågade männen på platsen [de som var där hon borde ha funnits] med orden: Var är den där tempeltärnan? Hon i Einaim, intill vägen. Och de svarade: Det har inte funnits någon tempeltärna här.

[Ordet för tempeltärna är *kedesha*. Det kommer från ordet ”helig/avskild”. Det kan avse en prostituerad som var anknuten till någon lokal kanaanitisk helgedom. Det är ett ”vackrare” ord än det vanliga ordet för prostituerad/sköka.]

Så han återvände till Juda. Och han sade: Jag fann henne inte. Och dessutom: Männen vid platsen i fråga säger att det inte har funnits någon tempeltärna där.

Och Juda sade: Må hon behålla den [panten], så att detta inte blir oss till skam (vanära). Lyssna! [hinneh – ger eftertryck åt det som följer] Jag har sänt den här killingen, men du kunde inte hitta henne.

Och det gick [vajehi] ungefär tre månader. Och man berättade för Juda följande [lemor]: Hon har horat, Tamar – din svärdotter! Och dessutom, lyssna! [hinneh – uppmärksamhetsmarkör] Hon har blivit med barn på grund av sitt horeri! Och Juda sade: För ut henne och låt henne brännas.

Hon fördes ut, men hon hade skickat [panten] till sin svärfar med orden: Den man som dessa tillhör – han har gjort mig med barn! Granska nu! Vem tillhör dessa: sigillet och kedjan och staven?

[Tidigare hade Juda sagt åt sin far Jakob: Granska nu manteln, är det Josefs? Han hade ljugit och förfalskat bevisföremålet. Nu konfronterades han med äkta bevis som han och de som var runtom honom skulle granska. Han var avslöjad!]

Och Juda kände igen dem. Och han sade: Hon är rättfärdig, till skillnad från mig [alt. mer rättfärdig än jag]; ja, därför att jag inte gav henne till Shela, min son [gjorde hon som hon gjorde]. Men han lät fortsättningsvis inte [Shela] att känna henne [gav henne ändå inte som hustru till Shela].

[Att ”känna/veta” kan också ha betydelsen att ”ha sexuellt umgänge med”. Endera gav han inte henne till hustru åt Shela för att han fortfarande var rädd att Shela skulle dö, eller så för att han nu själv hade haft sexuellt umgänge med henne. De senare lagarna i Moseböckerna förbjuder att en far och en son har sexuellt umgänge med samma kvinna. En annan möjlig förståelse är att Juda själv aldrig mer hade sexuellt umgänge med henne. Men han kan ha tagit henne under sitt beskydd, som barnens far, och på så vis tagit henne som sin hustru.]

Tamar föder tvillingar: Zerach och Perets. 1 Mos 38:27–30

Och det var [vajehi] tid för henne att föda. Och se! [vehinneh – perspektivbyte, vi får med se inifrån tältet] Det fanns tvillingar i hennes mage.

Och det var [vajehi] när hon höll på att föda. Och han [det ena barnet] sträckte ut sin hand. Och hjälpkvinnan [barnmorskan] greppade tag [i handen]. Och hon band en röd tråd [ordagrant: rött] runt handen medan hon sa: Denne kom ut först.

Och det var [vajehi] när han drog tillbaka handen. Och se! [vehinneh – vi får se en ny scen inifrån tältet] Ut kommer hans bror! Och hon sade: Vilken spricka [parets] du har spräckt [paratsta] åt dig. Så man gav honom namnet Perets.

[Försvenskat: Perez eller Peres. Betyder ”bryta fram” eller ”genombrott”. Det är en ordlek på hebreiska].

Och efteråt kommer hans bror, som har det röda runt handen. Och man gav honom namnet Zerach [Försvenskat: Sera, eller Serach. Betyder ”lysa” eller ”stråla”.]

Josef anklagas falskt och fängslas. 1 Mos 39:1–23

[Efter historien om Juda och Tamar, som ger en mörk kontrast till Josefs moraliska resning, återgår författaren till berättelsen om Josef med hjälp av en återupptagande repetition, när han återknyter till det sista som sades om Josef innan historien om Juda och Tamar tog vid – att Josef sålts till Potifar i Egypten.]

Josef ges ansvaret för Potifars hus. 1 Mos 39:1–6a

Och Josef hade förts ner till Egypten. Potifar – befälhavaren över livgardet, en egyptisk man – köpte honom av ismaeliterna, som hade fört ner honom dit. [kiasm]

Och HERREN var [vajehi] med Josef. Och mannen blev [vajehi] framgångsrik. Och han var [vajehi] i sin herres, egyptierns, hus.

[Tre vajehi-satser direkt efter varandra är unikt i hela GT. De anger i ett snabbt tempo vad som ligger till grund inför den handling som följer.]

Och hans herre såg hur HERREN var med honom; ja, allt han gjorde lät HERREN lyckas väl i hans hand [under hans omsorg]. Och Josef fann favör [välvilja, nåd. hebr: chen] i hans ögon. Och han betjänade honom [blev Potifars personlige tjänare]. Och han anförtrodde honom sitt hus; ja, allt det som tillhörde honom överlämnade han i hans hand. [parallellism]

Och det var [vajehi] från den tid då han anförtrott honom sitt hus och allt som tillhörde honom. Och HERREN välsignade egyptierns hus för Josefs skull. Ja, HERRENS välsignelse var [vajehi] över allt som tillhörde honom, i huset såväl som fältet. [parallellism]

Och han överlämnade allt som tillhörde honom i Josefs hand, och han bekymrade sig [tänkte inte på] inte över någonting som han hade hand om förutom maten [brödet] som han skulle äta.

Josef anklagas och fängslas. 1 Mos 39:6b–20a

Och Josef hade [vajehi] en vacker gestalt; ja, han var vacker att se på. [parallellism]

Och det var [vajehi] efter dessa händelser. Hans herres hustru började kasta blickar [ordagrant: lyfte sina ögon mot] mot Josef. Och hon sade: Ligg med mig!

Men han vägrade. Och han sade till sin herres hustru. Lyssna! [hen – uppmärksamhetsmarkör] Min herre bekymrar sig inte för min skull om något som hör till huset; ja, allt som tillhör honom har han överlämnat (gett) i min hand.

Det finns ingen som är mäktigare i detta hus än jag, och han har inte undanhållit mig någonting – förutom dig, eftersom du är hans hustru. Så hur skulle jag kunna göra denna stora missgärning? Ja, jag skulle synda mot Gud!

Och det var [vajehi] så att även om hon talade till Josef dag efter dag, så lyssnade han inte till henne [lydde inte] så att han lade sig ner hos henne för att vara med henne.

Och detta hände [vajehi] vid denna tid. Han gick in i huset för att utföra sitt arbete, och ingen annan av husets män [tjänare] var i huset.

*Då tog hon tag om hans mantel [eller något annat yttre klädesplagg] med orden [lemor]:
Ligg med mig! Men han lämnade sin mantel i hennes hand. Och han flydde. Ja, han for ut [ur
huset]. [parallellism]*

*Och det var [vajehi] då hon insåg: Sannerligen [ki, ger emfas]: han har lämnat sin mantel i
min hand [hon kan använda den till vad hon vill].*

*Ja, han flydde ut. [Det här är en återupptagande repetition (resumptive repetition) efter
vajehi-satsen ovan]*

*Då ropade hon på männen i sitt hus [tjänarna]. Och hon talade till dem med orden [lemor]:
Se! [Reu. Fungerar här som hinneh – uppmärksamhetsmarkör] Man har fört in en hebreisk
man till oss. För att roa sig med oss kom han till mig – för att ligga med mig. Då ropade jag
med hög röst. Och det var [vajehi] när han hörde att jag höjde min röst. Ja, jag ropade.
[parallellism] Då lämnade han sin mantel hos mig. Och han flydde. Ja, han for ut [ur huset]
[parallellism].*

Och hon lät hans mantel vila vid sin sida – till dess att hennes herre skulle komma hem.

[Hebréen Josef, hon betonar att han är en främling, har alltså inte bara betett sig dåligt mot henne. Det är ett angrepp mot alla andra i huset – enligt hennes lögn. Han, den hebreiska tjänaren, har kommit för att roa sig på deras, egyptiernas, bekostnad. Anklagelsen riktas också mot hennes man, Potifar, som ”låtit föra in” den hebreiske mannen i deras hus.]

*Och hon berättade för honom om de här händelserna med orden [lemor]: Han kom till mig –
tjänaren, hebréen som du har fört in till oss – för att roa sig med mig [nu säger hon inte
”oss”, som hon gjorde när hon riktade sig till tjänarna]. Och det var [vajehi] när jag höjde
min röst. Ja, jag ropade! Då lämnade han sin mantel hos mig. Och han flydde ut.*

[Hur annorlunda är inte Josef i jämförelse med Juda kapitlet innan. Juda betalade för att gå in till en beslöjad kvinna som han trodde var en prostituerad. Josef lockas dag efter dag av en rik, vacker kvinna, men han står emot frestelsen. Juda avslöjas av den pant han frivilligt överlämnat, Josef anklagas falskt av en falsk ”pant”. Juda säger att Tamar var den mer rättfärdiga, Josef är den rättfärdige. Att författaren infogat berättelsen om Juda och Tamar strax innan det här kapitlet, gör att Josefs rättfärdighet blir än mer tydlig.]

Och det var [vajehi] när hans herre hade hört sin hustrus ord som hon berättade för honom och sade [lemor]: Enligt dessa ord har han handlat [gjort, hebr. asah] mot mig. Då upptändes hans vrede! [idiomatiskt uttryck som ordagrant betyder: hans näsa brann]

Och Josefs herrar grep honom. Och man överlämnade [gav. hebr. natan] honom till det runda huset, platsen där kungens fångar hölls fångna.

[Josef hade utsetts till herre över allt i Potifars hus. Detta förändrades nu bryskt. Alla andra blev nu Josefs herrar. Det ”runda huset” är en beskrivning som används endast i Josefberättelsen. Det som avses är kanske en del av ett fort. Endera var byggnaden där fångarna hölls rund, eller så var den omsluten av en mur. Det är alltså inget vanligt ord för ”fängelse” som används. Detta är ett tecken på att det är en autentisk berättelse, som beskriver en verklig konkret byggnad där Josef befann sig.]

Josef ges ansvaret över fängelset. 1 Mos 39:20b–23

Och han var [vajehi] där i det runda huset. Och HERREN var [vajehi] med Josef.

Och han sträckte ut sin trofasta nåd mot honom [hebr. chesed. Chesed kopplas alltid till trohet i en relation, förbundstrohet.]. Ja, han gav [hebr. natan] honom sin favör [hebr. chen] inför ögonen på den som ansvarade för [hebr. sar] det runda huset. [parallellism]

Och den som ansvarade för det runda huset överlämnade [gav. hebr. natan] alla fångarna som fanns i det runda huset i Josefs hand. Ja, allt som skulle göras skulle ske genom honom [under Josefs överinseende]. [parallellism]

Den ansvarige för det runda huset behövde inte övervaka någonting som var i hans hand, för HERREN var med honom och det som han gjorde lät HERREN lyckas väl.

[Precis som Potifar, kunde ledaren för fängelset lita helt och fullt på allt som han hade överlämnat åt Josef. Verben övervaka, göra, lyckas är alla i particip-formen. Det var alltså kontinuerligt på det här sättet.]

Josef tyder drömmar i fängelset. 1 Mos 40:1–23

Bagaren och munskänken fängslas. 1 Mos 40:1–4

Och det var [vajehi] efter dessa händelser. De hade förbrutit sig – munskänken till kungen i Egypten, liksom hans bagare – mot sin herre, kungen i Egypten. Ja, Farao var vred på sina två hovmän: på ledaren [hebr. sar] över munskänkarna och på ledaren över bagarna. [parallellism]

Och han överlämnade [gav. hebr. natan] dem i förvaret [till att bevakas], det hus som tillhörde den ansvarige [hebr. sar] för livvakten – det runda huset, platsen där Josef hölls fången. Och den ansvarige för livvakten utsåg Josef att vara med dem. Och han betjänade dem [samma uttryck som när han betjänade Potifar, 1 Mos 39:4]. Och dagarna blev många i förvaret. [kiasm]

[Nu avslöjar författaren vilket specifikt hus ”det runda huset” var. Det var det hus som tillhörde den ansvarige för kungens livvakt. Detta är givetvis ytterligare en indikation på att det är en autentisk berättelse. Det var inget allmänt ”fängelse”, det var ett specifikt hus, med en speciell form, med ett speciellt ”namn”, som tillhörde en specifik person.]

Josef tyder bagarens och munsänkens drömmar. 1 Mos 40:5–23

Och de drömde en dröm de två, var och en sin egen dröm, under samma natt. Var och en med sin egen uttydning av drömmen – munsänken och bagaren, som tillhörde Egyptens kung, som var fångar i det runda huset.

Och Josef kom till dem på morgonen. Och han betraktade dem. Och se! [vehinnam – perspektivbyte, vi får se med Josefs ögon] De var betryckta (bedrövade)!

Och han frågade Faraos förmän [saris] som var med honom i förvaret, hans herres hus, med orden [lemor]: Varför är deras ansikten så dystra idag?

Och de sade till honom: Vi drömde en dröm, men det finns ingen uttydare för den. Då sade Josef till dem: Är det inte så att hos Gud finns uttydningen? Jag ber er [hebr. na]: berätta för mig!

Och den ansvarige för [sar] munsänkarna berättade sin dröm för Josef. Han sade till honom: Det var i min dröm: Och se! [vehinneh – perspektivbyte, vi får se drömmen med munsänkens ”ögon”] En vinstock (vinträd) var framför mig. Och på vinstocken fanns tre grenar. Och knappt hade den börjat knoppas, så sköt den i blom och bar fram mogna klasar av druvor.

Och Faraos bågare var i min hand. Och jag tog druvorna. Och jag pressade dem [druvsaften] i Faraos bågare. Och jag överräckte (gav) bågaren i Faraos öppna hand [ordagrant: på Faraos handflata].

Och Josef sade till honom: Detta är dess uttydning. De tre grenarna – tre dagar är de. Om ytterligare tre dagar ska Farao lyfta upp ditt huvud [benåda, ett idiomatiskt uttryck] och ge dig din position tillbaka. Du ska överrätta (ge) Faraos bågare i hans hand, som det var bestämt tidigare, när du var hans munsänk.

Så [ki – uttrycker emfas] kom då ihåg mig när det går väl för dig. Ja, jag ber dig [hebr. na]: Visa [hebr. asah] mig trohet [hebr. chesed – uttrycker trohet i en relation] så att du tar upp min sak med Farao, och han släpper ut mig ur detta hus. Jag har ju blivit bortövad från hebréernas land, och inte heller här har jag gjort någonting. Ändå har jag blivit lagd i den här hålan [samma ord som för brunnen han kastades i].

Och den ledande [sar] bagaren såg att uttydningen var god. Och han sade till Josef: Också jag var i min dröm. Och se! [vehinneh – perspektivbyte] Tre korgar med fint (vitt) bröd var på mitt huvud. I den översta korgen fanns alla slag av rätter för Farao, gjorda av en bagare. Men fåglarna åt av det från korgen, från mitt huvud.

Och Josef gav ett svar. Han sade: Detta är min uttydning: De tre korgarna, det är tre dagar. Om ytterligare tre dagar ska Faraos lyfta upp ditt huvud från dig [avlägsna det]. Han ska hänga upp dig på trä, och fåglarna ska äta köttet från dig.

[Det chockerande är att Josef inleder med exakt samma ord som vid den positiva tolkningen för munkänken: Faraos ska "lyfta upp ditt huvud", men nu fortsätter han inte med "och ge dig din position tillbaka", utan han avslutar med "från dig".]

Och det var [vajehi] under den tredje dagen, Faraos födelsedag. Och han ordnade [hebr. asah] en fest för alla sina tjänare. Och inför sina tjänare lyfte han upp huvudet för munkänkarnas ledare, liksom huvudet för bagarnas ledare. Ja, han återinsatte ledaren för munkänkarna som sin munkänk. Och han överräckte bågaren i Faraos öppna hand, men ledaren för bagarna hängde han upp – i enlighet med den uttydning som Josef gett dem. [parallellism]

Men ledaren för munkänkarna kom inte ihåg Josef. Han glömde bort honom. [kiasm]

Faraos drömmar, hungersnöden kommer. 1 Mos 41:1–57

Faraos drömmar. 1 Mos 41:1–13

Och det var [vajehi] närmare två år senare. Och Faraos hade en dröm.

Och se! [vehinneh – perspektivbyte, vi får se drömmen som Faraos såg den] Jag står invid floden.

[Med "floden" avses Nilen. Ordet är jeor. Det är ett egyptiskt lånord som betyder kanal eller flod, och som användes om Nilen eller dess kanaler om man var i Egypten.]

Och se! [vehinneh. När en dröm beskrivs återkommer "vehinneh" för varje ny scen.]. Ur floden stiger sju kor, vackra att se på och feta (välgödda). Och de betade av gräset vid stranden.

Och se! Sju andra kor stiger upp efter dem från floden, eländiga att se på och utmärglade. Och de ställde sig invid [de andra] korna vid stranden av floden. Och de kor som var eländiga att se på och utmärglade åt upp de sju kor som var vackra att se på och feta.

Och Faraos vaknade.

Och han sov. Och han drömde en andra gång.

Och se! Sju ax stiger upp, på ett och samma strå, feta och vackra.

Och se! Sju ax, magra och svedda av östanvinden, skjuter upp efter dem. Och de magra axen slukade de sju ax som var feta och välfyllda.

Och Faraos vaknade. Och se! Det var en dröm! [Vi får tillsammans med Faraos uppleva när han yrvaket inser att det var en dröm!]

Och det var [vajehi] på morgonen. Han oroades i sitt inre [ordagrant: hans ande var orolig]. Och han sände bud och kallade på alla Egyptens magiker (spåmän) och dess visa män. Och Farao berättade sin dröm för dem, men det fanns ingen som kunde tyda dem åt Farao. [Det var två drömmar, men ett budskap]

[Även här finns ett egyptiskt lånord. Det är ordet för magiker, spåman eller drömtydare: *chartom*. Det är ännu ett indicium för att berättelsen är autentisk, med ursprung i Egypten.]

Men den ledande munsken tilltalade Farao med orden [lemor]. Mina synder måste jag påminna om idag. Farao var vred på sin tjänare. Och han överlämnade mig till att bevakas i det hus som tillhör den ansvarige [hebr. sar] för livvakten, mig och den ledande bagaren.

Vi drömde en dröm under en och samma natt, jag och han. Var och en med en egen uttydning av den dröm som vi hade drömt [kiasm]. Och där med oss var en hebreisk yngling, en tjänare till den som ansvarar för [sar] livvakten. Och vi berättade [om våra drömmar] för honom. Och han uttydde våra drömmar för oss, var och en i enlighet med sin dröm tydde han. [kiasm]

Och det blev [vajehi] som han uttytt åt oss; ja, så blev det [hajah]. Jag blev återinsatt i min tjänst, men han blev upphängd. [kiasm] [parallellism]

Josef tolkar drömmarna. 1 Mos 41:14–32

Och Farao sände [bud]. Och man kallade på Josef. Och man skyndade sig att hämta honom från hålan [samma ord som för den brunn Josef tidigare kastats i]. Och man rakade honom. Och man bytte hans kläder. Och man förde honom till Farao.

Och Farao sa till Josef: En dröm drömde jag, men någon uttydare finns inte för den. Men jag fick höra om dig med orden [lemor]: Om du hör en dröm, så kan du tyda den.

Och Josef svarade Farao med orden: Inte jag, Gud ska ge Farao ett fullkomligt [shalom] svar.

[Förutom fred eller frid så innebär ”shalom” även helhet och fullkomlighet. Farao ska få veta allt han behöver veta.]

Och Farao talade till Josef: I min dröm; se, jag stod vid stranden av floden.

Och se! Ur floden stiger sju kor, feta och med vacker form. Och de betade av strandgräset.

Och se! Sju andra kor stiger upp efter dem, magra med mycket eländig form – ja, utmärklade. Jag har aldrig sett något så eländigt i hela Egyptens land. Och de utmärklade och eländiga korna åt upp de sju första korna som var feta (välgödda).

Ja, de fick dem i sig. Men man kunde inte veta att de fått dem i sig, för när man såg på dem såg de eländiga ut – liksom i början. Och jag vaknade.

Och jag såg i min dröm. Och se! Sju ax stiger upp, på ett och samma strå, välfyllda och vackra.

Och se! Sju ax, magra – svedda av östanvinden och förtorkade – skjuter upp efter dem. Och de magra axen slukade de sju vackra axen.

Och jag berättade åt drömydarna [magikerna, de visa], men det fanns ingen förklaring för mig.

Och Josefs sade till Faraos: Faraos dröm är en [hebr. echad. De två drömmarna har ett och samma budskap]. Det som Gud är i beråd att göra, har han berättat (meddelat) för Faraos.

Dessa sju välgödda [hebr. tov] kor – sju år innebär de; likaså de sju välfyllda [hebr. tov] axen – sju år innebär de. Drömmen är en.

Och de sju korna, utmärklade och eländiga [hebr. ra], som stiger upp [ur Nilen] efter dem – sju år är de; liksom de sju axen, tomma och svedda av östanvinden – de innebär sju år av hunger.

Detta är budskapet med det som jag har berättat åt Faraos. Det som Gud är i beråd att göra, har han uppenbarat för Faraos.

Lyssna! [hinneh] Sju år kommer med stort överflöd i hela Egyptens land, men sen tornar sju år av hungersnöd upp sig efter dem. [parallellism] Och man kommer att glömma allt överflöd i Egyptens land – ja, hungersnöden ska förtära landet.

Och man ska inte veta av [hebr. jada] överflödet i landet när hungersnöden som följer efteråt drabbar [ordagrant: inför (från ansiktet av) hungersnöden], för den är mycket svår. [ordagrant: mycket tung]

Vad gäller att drömmen [samma budskap] upprepades två gånger för Faraos, det skedde för att saken är fast beslutad av Gud; ja, med hast kommer Gud att göra detta. [parallellism]

Josef ger goda råd och upphöjs. 1 Mos 41:33–46

Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Faraos må utse en man, förståndig och vis, och sätta honom över Egyptens land – så må Faraos göra. [kiasm]

Och utse tillsyningsmän [fogdar, ansvariga] över landet, och kräv in en femtedel från Egyptens land under de sju åren av överflöd. Låt dem hopa upp [samla in] all föda [säd] under de goda åren, de som är i antågande, och lagra upp säden under Faraos överinseende [ordagrant: under Faraos hand] så att ni har föda i städerna. Håll dem [förråden] under bevakning. [kiasm]

Och födan [säden] ska vara som ett förråd för landet inför de sju åren av hungersnöd som kommer att vara över Egyptens land. Ja, landet ska inte gå under av hungersnöden. [kiasm]

Och förslaget var gott i Faraos ögon, liksom i alla hans tjänares ögon. Och Faraos sade till sina tjänare: Går det att finna en man som denna, som har Guds Ande i sig?

Och Faraos sade till Josef: Efter att Gud har låtit dig veta allt detta, finns det ingen så förståndig och vis som du.

Du ska vara över mitt hus och din mun [dina ord] ska allt mitt folk lyda [det hebreiska ordet betyder ofta kyssa, men kan ange "rätta sig efter"]. Bara tronen [Faraos] kommer att vara högre än dig.

[Här anges inte Josefs officiella titel. En vanlig tolkning är att han blev visir (eng. vizier), den normala titeln för Faraos högste tjänsteman. Men hebreiskan säger endast att Josef skulle "vara över Faraos hus". På basis av hebreiskan går det inte att slå fast huruvida det var en position som var unik för Josef inför den kommande hungersnöden och vad han skulle ansvara för, eller om han gavs en etablerad titel. I hebreiskan är det samma beteckning som den position han tidigare haft: först över Potifars hus, senare över "fångenskapens hus" och nu över Faraos hus. Eftersom den här uppgiften var helt ny, finns det goda skäl att tro att Josef inte blev en vanlig "visir", utan han fick en unik uppgift och ställning.]

Och Faraos sade till Josef: Se! [hebr. Reu. Motsvarar hinneh – uppmärksamhetsmarkör] Jag sätter dig [ger, utnämner. Hebr natan] över hela Egyptens land.

Och Faraos tog bort sin signetring från sin hand. Och han satte den på Josefs hand. Och han klädde honom i kläder av linne [ordet som används för linne just här, shesh, är ett egyptiskt lånord]. Och han hängde [ordagrant: placerade] en kedja av guld på hans hals.

[[parallellism](#)]

Och han lät honom åka i den andra vagnen som han hade [som visade att Josef nu var näst i rang efter Faraos]. Och man [de som sprang framför den kungliga vagnen] ropade framför honom: Avrech! [Detta är antagligen ett egyptiskt lånord som betyder "Ge akt", en uppmaning till respekt för en hög egyptisk tjänsteman].

Så satte [natan] han honom över hela Egyptens land. [[inclusio](#)]

Och Faraos sade till Josef: Jag är Faraos, och utan din tillåtelse [ordagrant: förutom dig] ska ingen lyfta vare sig hand eller fot i hela Egyptens land. [Ingen får göra något utan Josefs godkännande].

Och Faraos gav Josef namnet Tsofnat-Paneach. Och han gav honom Asenat – dotter till Poti-Fera, präst i On – som hustru.

[Namnet liknar Potifar som han tidigare tjänat hos, men det är mer troligt att det var en annan man. Namnen stavas olika, och det som sägs om dem harmonierar inte. Se 1 Mos 37:36; 39:1, 4. Namnet är en hebreisk återgivning av ett egyptiskt namn som kan betyda: "Gåva från (guden) Ra" eller "Guden har talat – han lever".]

Och Josef drog ut över Egyptens land [för att inspektera och klargöra vad som behöver göras]. Josef var 30 år när han stod inför Faraos, kung över Egypten. Och Josef lämnade Faraos ansikte [närhet]. Ja, han for omkring över hela Egyptens land. [[kiasm](#)]

De sju åren av överflöd. 1 Mos 41:47–53

Och landet producerade, under de sju åren av överflöd, så att man fick händerna fulla.

[Här använder författaren en ordlek. ”Sju år av överflöd” är: *beshveva shnei hasava*. S-ljuden är samma bokstav på hebreiska: בְּשֵׁבַע שְׁנֵי הַשָּׂבָע. Orden ”sju” och ”överflöd” har också samma rot: שָׁבַע. ”Händerna fulla” innebär att landet producerade så mycket att det blev svårt att ta tillvara.]

Och han samlade in all föda [livsmedel, säd och annat som behövdes] under de sju [goda] år som var i Egyptens land. Och han lagrade [tilldelade. Hebr. natan] födan i städerna; födan från stadens fält som omgav henne [staden] lagrade han inom henne. [kiasm]

Josef hopade upp (samlade in) säd som havets sand, enorma mängder [ordagrant: en myckenhet av mycket], tills det blev så att man slutade hålla räkning; ja, det var inte [längre] möjligt att hålla räkning. [inclusio, parallellism]

Och åt Josef föddes två söner innan hungerns år kom, som Asenat – dotter till Poti-Fera, prästen i On – födde åt honom. [kiasm]

Och Josef gav sin förstfödde namnet Manasse [hebr. Menasheh], för Gud har fått mig att glömma [nashah] all min olycka (svårigheter, lidande, orättvisa behandling) och hela min fars hus [hur hans egna bröder ville döda honom].

Och den andra gav han namnet Efraim, för fruktsam [hebr. hifrani] har Gud gjort mig i mitt lidandes land. [parallellism]

[Namnet Efraim kommer från verbet ”bära frukt”: parah. På hebreiska låter det så här: ... Efraim ki hifrani/ אֶפְרַיִם כִּי־הִי־פְרָנִי]

Och de kom till ända, de sju åren av överflöd som var i Egyptens land. [inclusio]

Sju år av hunger. 1 Mos 41:54–66

[Precis som för de goda åren ovan ramas sekvensen för åren av hunger in av ett [inclusio](#)]

Och de tog sin början, de sju åren av hunger som skulle komma, i enlighet med vad Josef hade sagt. Ja det blev hungersnöd i alla länder [i regionen], men i hela Egyptens land fanns det bröd (mat). [parallellism]

Och hela Egyptens land började hungra. Och folket ropade till Faraos efter bröd. Då sade Faraos till hela Egypten (alla egyptier): Gå till Josef. Det han säger åt er, det ska ni göra.

Och hungersnöden var över hela landet [ordagrant: hela ansiktet av landet]. Då öppnade Josef upp allt som fanns för dem [sädesförråden]. Ja, han sålde till egyptierna. [parallellism] Men den blev allt starkare, hungersnöden i Egyptens land. [kiasm]

Och alla länder [folk från alla delar i regionen] kom till Egypten för att köpa säd, [de kom] till Josef – för svår var hungersnöden i hela området. [inclusio]

[Ordet för land/område är *erets*. *Erets* kan avse allt från hela jordklotet till ett mindre område].

Bröderna beger sig första gången till Egypten. 1 Mos 42:1–43:1

Tio av bröderna ger sig av till Egypten. 1 Mos 42:1–5

Och han insåg, Jakob, att det fanns säd i Egypten. Då sade Jakob till sina söner: Varför står ni [här] och glör [ser er omkring]? [kiasm]

[Verbet ”att se” *raah* såväl inleder som avslutar versen med olika grammatisk form. Jakob, som är gammal, han ”ser” (inser) att det finns säd i Egypten. Och han talar om det för sönerna. Men dessa står bara där och ”ser” (sig omkring). De gör inte vad som måste göras.]

Och han sade: Lyssna! [hinneh – uppmärksamhetsmarkör] Jag har hört att det finns säd i Egypten. Far ner dit och köp åt oss därifrån. Så kan vi leva, och inte dö.

Och bröderna till Josef, tio [av dem], for ner för att köpa säd från Egypten. Men Benjamin, bror till Josef, sände Jakob inte iväg tillsammans med sina bröder, för han tänkte: Tänk om någon olycka drabbar honom.

[Josef och Benjamin var de två söner Jakob fick med Rakel, den fru han älskade mest].

Och så kom Israels söner för att köpa säd bland alla andra som kom, på grund av hungersnöden i Kanaans land. [kiasm]

Josef känner igen sina bröder – och anklagar dem. 1 Mos 42:6–25

Och Josef, han var den som styrde över landet, han var den som sålde säden till allt folk i landet [såväl egyptier som andra som kom för att köpa]. [parallellism]

Och så anlände de, bröderna till Josef. Och de bugade sig för honom – med sina ansikten mot marken. [Som Josef drömt, mer än 20 år tidigare, se 1 Mos 37:5–8.]

Och Josef fick syn på sina bröder. Och han kände igen dem. Men han var oigenkännlig för dem [klädd som en egyptier i hög ställning]. [parallellism]

Och han talade barskt till dem. Ja, han sade till dem: Varifrån kommer ni? [parallellism]

Och de sade: Från Kanaans land, för att köpa föda.

Ja, Josef kände igen sina bröder, men de kände inte igen honom [kiasm]. [inclusio]

Och Josef kom ihåg (tänkte på) drömmarna som han drömt om dem [1 Mos 37:5–11]. Och han sade till dem: Spioner är ni! För att se var landet är oskyddat [ordagrant: naket] har ni kommit.

Och de sade till honom: Nej, min herre! Dina tjänare har kommit för att köpa föda! Vi är alla söner till en och samme man. Ärliga är vi! Inte är dina tjänare spioner!

Men han sade till dem: Nej! Det är för att se var landet ligger oskyddat som ni har kommit.

Och de sade: Tolv är dina tjänare. Bröder är vi, söner till en och samme man i Kanaans land. Men se! [vehinneh – perspektivbyte. De är bara tio som står där, inte tolv.] Den yngste är med vår far nu – och den ene finns inte längre.

Men Josef sade till dem: Det är som jag har sagt er med orden [lemor]: Spioner är ni!

På detta sätt ska ni prövas, så sant Faraos lever: Ni kommer härifrån bara genom att er bror, den yngste, kommer hit. Sänd iväg en av er för att hämta er bror, men ni [andra] ska fängslas. Så ska era ord prövas, om sanningen är hos er eller inte, så sant Faraos lever.

Sannerligen [hebr: ki], spioner är ni! [[kiasm](#), [inclusio](#)]

Och han samlade dem i ett förvar, i tre dagar.

[Verbet ”samlade” som används är snarlikt namnet Josef: *jeesof*. De hölls instängda under bevakning]

Och Josef sade till dem, den tredje dagen: Så ska ni göra och ni får leva, Gud fruktar jag. Om ni är ärliga, låt en av era bröder hållas fången i huset där ni hållits under bevakning. Men ni [andra]: Far iväg och ta med er säd för hungern i era hem – men er bror, den yngste, ska ni föra till mig. Så ska era ord visa sig vara sanna och ni ska inte dö. Och de gjorde så [de gick med på vad Josef föreslagit]. [[inclusio](#)]

Och var man sade till sin bror: Det är verkligen så att vi är skyldiga vad gäller vår bror, för när vi såg hans själs ångest då han sökte nåd hos oss – lyssnade vi inte. På grund av detta har denna ångest kommit över oss. [Den ångestfyllda situation de befann sig i]

Och Ruben svarade dem med orden [lemor]: Är det inte så att jag talade till er med orden: Synd inte så mot ynglingen! Men ni lyssnade inte! Och nu ska hans blod – ja, lyssna [hinneh] – Det ska utkrävas!

De insåg inte att Josef kunde förstå dem, för de använde tolk sinsemellan. Och han vände sig bort från dem. Och han grät. Men han återvände till dem. Och han talade till dem. Och han tog från dem Simeon [hebr. Shimon]. Ja, han fängslade honom inför deras ögon. [[parallellism](#)]

Och Josef gav en befallning: Fyll deras kärl [packsäckarna] med säd, men lägg tillbaka deras silver i var och ens säck, och ge färdkost för resan. Ja, så gjorde man för dem. [[kiasm](#)]

[Det fanns inte mynt på Josefs tid utan betalningen skedde med silver, enligt vikt]

Bröderna beger sig hemåt – och silvret är kvar! 1 Mos 42:26–28

Och de lyfte upp säden på sina åsnor. Och de vandrade bort därifrån.

Och en av dem öppnade sin packväska för att ge foder åt sin åsna när de stannat inför natten. Och han såg sitt silver. Och se! [vehinneh – perspektivbyte, vi får se med hans ögon] Det var i mynningen av packväskan!

[Här är första gången ordet *amtachah* förekommer. Ordet används endast i Josefberättelsen. Det används för den packväska som säden förvarades i, parallellt med andra vanliga ord som ”kär!” och ”säck”. Antagligen anger det en speciell typ av förvaringsväska (korg eller säckliknande) som bröderna använde under resan. Dyliga unika ord kan tolkas som ett indicium på att Josefberättelsen är en gammal autentisk helhet.]

Och han sade till sina bröder: Mitt silver har lagts tillbaka; ja, det är här i min packväska! Deras hjärtan slog våldsamt [ordagrant: ”for ut”]. De blev förskräckta och frågade sinsemellan: Vad är detta som Gud har gjort mot oss?

Benjamin måste med till Egypten, men Jakob vägrar. 1 Mos 42:29–43:1

Och de kom till Jakob, deras far, till Kanaans land. Och de berättade för honom allt som hade hänt dem med orden [lemor]: Den man som var herre i landet talade stränga ord till oss. Ja, han såg oss som spioner i landet.

[Grundbetydelsen av *natan*, som jag här översatte ”såg oss som” är ”ge”, men här används det i betydelsen att tillskriva någon en uppgift, roll eller position.]

Men vi sade till honom: Vi är ärliga, vi är inte spioner. Tolv är vi, bröder – söner till vår far. Den ene finns inte längre, och den yngste är nu [ordagrant: idag] med vår far i Kanaans land.

Och han sade till oss, den som var herre i landet: På detta sätt ska jag veta att ni är ärliga: Er broder, den ena, ska ni lämna hos mig. Men vad gäller hungersnöden i era hem: Ta [det ni behöver] och gå! Men för hit er bror, den yngste, till mig. Då vet jag att ni inte är spioner, utan ärliga. Er bror ska jag då överlämna till er och ni kan fritt röra er i landet

Och det var [vajehi] när de skulle tömma sina säckar. Och se! [vehinneh – perspektivbyte. Vi får se med brödernas ögon] Var och ens knyte med silver fanns i säcken! Och de betraktade sina knyten – med silvret – de och deras far. Och de fruktade.

Och Jakob, deras far, sade till dem: Ni gör mig barnlös. Josef finns inte längre, och Simeon finns inte längre. Och Benjamin ska ni ta! Över mig har allt detta kommit.

Och Ruben talade till sin far med orden [lemor]: Två av mina (egna) söner kan du döda om jag inte för honom tillbaka till dig [Ruben hade totalt fyra söner]. Överlämna honom nu i min hand [under mitt ansvar], och jag ska föra honom tillbaka till dig. [[parallellism](#)]

Men han svarade: Han ska inte gå ner, min son, med er. För hans bror är död och han är ensam kvar. Om något ont skulle hända honom på vägen där ni vandrar, så far mina gråa hår med sorg ner i dödsriket [hebr. sheol].

Men hungersnöden var svår i landet.

[I hebreiskan förekommer ”gå ner”, *jered*, två gånger. Benjamin ska inte gå ner till Egypten, och om något händer honom kommer Jakobs gråa hår att gå ner i dödsriket. Åter en gång kommer det fram hur Jakob favoriserar Rakels söner. ”Benjamin är ensam kvar”, säger Jakob, trots att han hade 10 andra söner i liv.]

Bröderna återvänder till Josef. 1 Mos 43:2–34

Jakob övertalas att sända med Benjamin. 1 Mos 43:2–14

Och det var [vajehi] när de hade ätit upp säden som de hade hämtat från Egypten. Då sade deras far till dem: Återvänd! Köp oss lite föda!

Och Juda talade till honom med orden [lemor]: Mannen varnade oss verkligen med orden [lemor]: Se inte mitt ansikte igen – med mindre än att er bror är med er. Om du sänder vår bror med oss, ska vi dra ner och köpa säd åt dig till föda. Men om du inte sänder [honom] drar vi inte ner, för mannen sade till oss: Se inte mitt ansikte med mindre än att er bror är med er. [[parallellism](#)] [[inclusio](#)]

Och Israel [Israel och Jakob är samma person. Se 1 Mos 32:28] sade: Varför har ni gjort så ont mot mig att ni berättade för mannen att ni har ännu en bror?

Och de sade: Mannen frågade och frågade angående oss och vår släkt med orden [lemor]: Lever er far fortfarande? Har ni en bror? Då berättade vi för honom hur det låg till. Hur skulle vi ha kunnat veta att han skulle säga: För ner er bror?

Och Juda sade till Israel, sin far: Sänd ynglingen (den unge mannen. hebr. na'ar) med mig, så kan vi resa oss och vandra iväg så att vi får leva och inte dö – såväl vi, som du själv och våra små [hebr. taf. Kan utöver barn inkludera såväl kvinnor som äldre].

[Na'ar kan användas om allt från spädbarn till vuxna män, t.ex. krigare. Benjamin är kring 30-års åldern om man utgår från de tidsuppgifter som getts tidigare. Na'ar används för män som står under någon annans auktoritet eller i ett relationellt beroendeförhållande, snarare än som en strikt åldersangivelse.]

Jag ska ansvara för honom. Från min hand [av mig] kan du utkräva honom. Om jag inte för honom tillbaka till dig och ställer honom inför ditt ansikte, kommer jag att bära på skuld inför dig alla [mitt livs] dagar. Sannerligen, om vi inte hade dröjt oss kvar så länge, hade vi ju redan nu varit tillbaka en andra gång.

Och deras far Israel sade till dem: Om det nu är så, gör då på detta sätt: Tag med av det bästa landet har att erbjuda i era kärl och ta med en gåva till mannen: lite balsam och lite honung, styrax och ladanum, pistaschnötter och mandlar.

[Såväl styrax officinalis och ladanum är värdefull aromatisk kåda som användes till parfym, medicin och rökelse. Det var delvis samma produkter som ismaeliterna fraktade till Egypten när de tog med Josef, 1 Mos 37:25. Det som kommer till är honung, pistaschnötter och mandlar.]

Silver i dubbel mängd ska ni ta med er [ordagrant: ta i era händer] och det silver som fanns i mynningen av era packväskor ska ni återbörda [ordagrant: återbörda i era händer]. Kanske har han gjort ett misstag? Och ta också er bror. Och res er och återvänd till mannen.

Må Gud den allsmäktige [El Shaddai] ge er barmhärtighet [välvilja. hebr. rachamim] inför mannen så att han sänder er andre broder [Simeon] med er, liksom Benjamin. Och vad gäller mig: Blir jag barnlös så blir jag barnlös.

Bröderna återvänder och förs in i Josefs hus. 1 Mos 43:15–34

Och männen tog gåvan och den dubbla mängden silver som de tagit med sig [ordagrant: tagit i sina händer], liksom Benjamin. Och de reste sig. Och de for ner till Egypten. Och de stod inför Josefs ansikte. [[parallellism](#)]

Och Josef såg att Benjamin var med dem. Och han sade till den som ansvarade för [ordagrant: var över] hans hus: För in männen i huset, slakta ett slaktdjur och tillred det, för männen ska äta med mig vid middagstiden.

[Att asiater, som befolkningen i Kanaan kallades, skulle få äta middag med en ledande egyptier var mycket oväntat. "Middagstiden" betyder ofta "mitt på dagen".]

Och mannen gjorde som Josef hade sagt. Och mannen förde in männen i Josefs hus.

Och männen blev förskräckta när de skulle föras in i Josefs hus. Och de sade: På grund av silvret som hade lagts tillbaka i våra säckar den första gången har vi förts in, för att han ska komma över oss; ja, kasta sig över oss för att ta oss som tjänare (slavar), och även våra åsnor.

[Samma ord, eved, används för såväl tjänare som slav. Ordets grundbetydelse är "arbetare".]

Och de drog sig nära mannen som ansvarade för Josefs hus. Och de talade med honom vid ingången till huset.

Och de sade: Lyssna på oss, herre [hebr. adon]. Det är verkligen så att vi kom ner för att köpa föda den första gången. Och det var [vajehi] när vi kommit till rastplatsen. Då öppnade vi våra säckar. Och se! [vehinneh – perspektivbyte] Silver i mynningen av var mans säck – vårt silver till sin fulla vikt! Men vi har tagit det med oss tillbaka [ordagrant: Vi har återbördat det i våra händer], även silver utöver det har vi fört ner med oss för att köpa föda. Vi förstår inte vem som hade lagt vårt silver i våra säckar.

Och han sade: Frid [shalom] vare med er! Frukta inte! Er Gud, ja era fäders Gud, har gett er en skatt i era säckar. Ert silver har kommit fram till mig. Och så sände han Simeon till dem.

Och mannen förde in männen i Josefs hus [längre in i huset. "Hus" kan även förstås som "palats", med många rum och avdelningar]. Och han gav dem vatten. Och de tvättade sina fötter. Och han gav deras åsnor foder.

De gjorde i ordning sin gåva tills Josef skulle komma vid middagstid, ja de hade fått höra att de skulle äta en måltid där. [ordagrant: bröd. Bröd kan avse en hel måltid.]

Och Josef gick in i huset. Och de bar in gåvan som de hade med sig in i huset [ordagrant: gåvan som var i deras händer]. Och de bugade sig för honom, ända till marken.

Och han frågade dem om allt stod väl till. Och han sade: Är allt väl med er far, den gamle, som ni talade om? Lever han än?

Och de sade: Det står väl till med din tjänare, vår far. Han lever än. Och de böjde sig; ja, de bugade sig [de bugade sig vördnadsfullt]. [parallellism]

Och han lyfte sin blick. Och han såg Benjamin, sin bror – son till sin egen mor [Josef och Benjamin var Rakels enda barn] [parallellism]. Och han sade: Är detta er bror, den yngste, som ni talade med mig om? Och han sade: Må Gud visa dig nåd, min son!

Och Josef fick brått, för han blev alldeles varm av kärlek [kärleksfull barmhärtighet. hebr. rachamim] till sin bror. Ja, han var nära att brista i gråt. Och han gick in i sin kammare. Och där föll han i gråt.

Och han tvättade sitt ansikte. Och han kom ut. Och han behärskade sig. Och han sade: Duka fram måltiden [ordagrant: bröd].

Och man dukade fram – åt honom för sig, åt dem [bröderna] för sig, och åt egyptierna som åt med honom för sig. Ja, det var så att egyptier inte kunde äta en måltid tillsammans med hebréer, det ansågs som en styggelse för egyptierna.

Och de satt inför hans ansikte, den förstfödde som den förstfödde och den yngste som den yngste. Och männen [bröderna] såg med bestörtning på varandra, var man på sin granne.

[De insåg med förskräckelse att de hade blivit placerade i åldersordning – hur kunde den okände egyptiern veta i vilken ordning de var födda?]

Och man bar ut rätter från hans bord [ordagrant: från hans ansikte] till dem, men Benjamin gavs fem gånger så mycket mat som någon annan. Och de drack. Ja, de gjorde sig glada med honom.

Josef prövar sina bröder. 1 Mos 44:1–34

Och han befallde den som var över hans hus med orden [lemor]: Fyll männens packväskor med föda [säd], så mycket som de kan bära (lyfta), sätt sedan var och ens silver i mynningen av packväskan. Men bågaren, bågaren av silver, ska du sätta i mynningen av den yngstes packväska, tillsammans med silvret för säden [kiasm]. Och han gjorde i enlighet med Josefs ord som han hade talat. [inclusio]

[Ordet för ”packväska” är *amtachah*. Det används endast i Josefberättelsen. Det vanliga ordet för säck är *saq*, och det förekommer också. Det är således något ”säckliknande” som avses, något som kan lastas på åsnor och kan öppnas så att man direkt ser silvret ”i dess mynning”.]

Morgonen grydde och männen sändes iväg, de och deras åsnor. De hade lämnat staden, men de hade inte kommit långt, när Josef sade till den som var över hans hus: Res dig och sätt efter männen, ja hinn ikapp dem, och säg åt dem: Varför har ni lönat gott med ont? Är det inte den [bågaren] som min herre dricker ur? Ja än mer, den han utläser tecken med? Ni har gjort det som är ont, när ni handlat så.

[I 3 Mos 19:26 förbjuds spådom. Kanske hade Josef påverkats så mycket av egyptierna att han hade förfallit till att idka spådom, eller så är den anklagelsen endast en del av Josefs list, när han nu vill testa, ”utläsa tecken på”, huruvida bröderna förändrats eller ej. Åtminstone används bågaren just för detta syfte. Det fanns åtminstone ingen orsak för bröderna att tro annat än att Josef uttydde tecken, som andra hedningar i hans position.]

Och han hann ikapp dem. Och han talade dessa ord till dem [Det Josef instruerat om].

Och de sade till honom: Varför talar min herre sådana ord? Aldrig att dina tjänare skulle kunna göra något sådant! Se! [hen – uppmärksamhetsmarkör] Silvret som vi hittade i mynningen av våra packväskor förde vi tillbaka till dig från Kanaans land. Varför skulle vi då stjäla silver från din herres hus, eller guld? Om man skulle finna den [bågaren] hos någon av dina tjänare – han ska dö! Och vad gäller oss, vi ska bli tjänare åt min herre.

Och han sade: Och nu! [gam attah – uppmärksamhetsmarkör] Enligt era egna ord, så blir det! Om man finner den hos någon – ska denne bli tjänare åt mig, men ni andra ska gå fria.

[Josefs tjänare mildrar det hårda straff som bröderna föreslagit. Han vet att bågaren finns i Benjamins säck och om han skulle bekräfta dödsstraffet, skulle Benjamin vara tvungen att dö. Han agerar utgående från Josefs instruktion – han vill endast testa bröderna]

Och de skyndade sig [alla var övertygade om att de var oskyldiga]. Och var och en tog ner sin packväska på marken. Och var och en öppnade sin packväska.

Och han började söka. Med den äldste började han, och med den yngste slutade han. Och bågaren blev funnen – i den säck som tillhörde Benjamin.

Och de rev sönder sina mantlar [Som ett tecken på sin förtvivlan. I 1 Mos 37:34 är det Jakob som river sönder sin mantel när han får höra att Josef är död. Nu drabbas bröderna av samma förtvivlan]. Och var en lastade sin åsna. Och de återvände till staden.

Och Juda och hans bröder kom till Josefs hus, han var ännu där [Han hade väntat på dem]. Och de föll ner på marken, inför hans ansikte (inför honom). [Nu bugar de sig inte längre kontrollerat, de "faller till marken" inför Josef.]

Och Josef sade till dem: Vad är detta för gärning som ni har gjort? Insåg ni inte att jag givetvis är en man som kan tyda tecken, en man som är som jag [har den position som Josef har]?

Och Juda sade: Vad ska vi säga till min herre, vad ska vi berätta? Ja hur ska vi kunna visa oss rättfärdiga [bevisa vår oskuld]? Gud har funnit dina tjänares skuld. Här är vi, tjänare till min herre – såväl vi, som den i vars hand bägaren blev funnen.

[Juda fungerar nu som brödernas ledare. Han föreslår ett strängare straff än det som Josefs sändebud uttalat]

Och han sade: Aldrig att jag skulle göra så. Den man i vars hand bägaren blev funnen, han ska vara en tjänare åt mig. Men ni, bege er i frid till er far.

Och Juda drog sig närmare honom. Och han sade: Lyssna på mig herre [hebr. adon]. Låt din tjänare, jag ber dig [hebr. na], få berätta något i min herres öron, och må din vrede inte flamma upp [ordagrant: låt inte din näsa brinna] mot din tjänare – sannerligen, du är som Faraos [du är Faraos lik].

Min herre frågade sina tjänare med orden [lemor]: Har ni en far eller en bror? Och vi sade till min herre: Vi har en far som är gammal, med en ung son som han fick på gamla dagar. Hans bror är död. Han är ensam kvar efter sin mor, och hans far älskar honom.

Då sade du till din tjänare: För ner honom till mig, så att jag kan låta mitt öga vila på honom [få se honom med egna ögon. ordagrant: sätta mitt öga på honom].

Och vi sade till min herre: Ynglingen kan inte lämna sin far; om han lämnar sin far – dör han.

Och du sade till dina tjänare: Om inte er yngste bror kommer ner tillsammans med er, ska ni aldrig se mitt ansikte igen [De kan inte komma tillbaka om inte Benjamin är med].

Och det var [vajehi] när vi hade kommit upp [Kanaan är högre upp än Nildeltat] till din tjänare, vår far. Vi återgav min herres ord för honom. Och vår far sade: Återvänd, köp åt oss lite föda!

Och vi sade: Vi kan inte fara ner. Om vår yngste bror är med oss, då kan vi fara ner – ja, vi kan inte se mannens ansikte [återvända till Josef] om inte vår yngste bror är med oss.

Och din tjänare, min far, sade till oss: Ni vet att två [söner] födde hon åt mig, min hustru, och den ene lämnade mig [utsänd av Jakob själv för att se hur bröderna hade det, se 1 Mos 37:14]. Och jag tänkte (sade): Ack! Han har säkert blivit ihjälriven; och jag har inte sett honom intill denna dag [sedan dess] – och så tar ni också denne från mitt ansikte [från mig].

Om det händer honom något ont, så för ni ner mitt gråa hår med smärta ner i dödsriket [hebr. sheol].

Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Om jag skulle komma till din tjänare, min far, och ynglingen inte är med oss – hans liv är fäst vid hans liv [Jakob skulle inte orka leva utan Benjamin]. Ja, det skulle bli så att när han ser att ynglingen inte är där – så dör han! Ja dina tjänare skulle dra ner din tjänares, vår fars, gråa hår med sorg i dödsriket.

Sannerligen, din tjänare svor en ed för ynglingens räkning inför min far med orden: Om jag inte för tillbaka honom till dig, är jag en syndare [har jag skuld] inför min far – för alltid [ordagrant: alla dagar].

Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Jag ber dig [hebr. na], låt din tjänare stanna kvar istället för ynglingen, som tjänare åt min herre, så kan ynglingen dra upp tillsammans med sina bröder. Ja, hur skulle jag kunna dra upp till min far om ynglingen inte är med mig? Då skulle jag vara tvungen att se den smärta som skulle drabba min far.

Josef ger sig till känna och sänder bröderna till Jakob.

1 Mos 45:1–28

Josef ger sig till känna och lugnar bröderna. 1 Mos 45:1–8

Då kunde Josef inte längre hålla sig samman [kontrollera sina känslor] framför alla dem som stod inför honom. Och han ropade: Gå ut härifrån, alla ni som står här inför mig [Josefs tjänare]! Ja, inga tjänare var i rummet [ordagrant: ingen stod med honom] när Josef gav sig till känna för sina bröder. Och han brast ut i högljudd gråt. Och egyptierna hörde. Ja, Faraos hus hörde.

[”Faraos hus” kan avse Faraos palats eller hans hov. Josefs män som stod i rummet intill hörde gråten, och via dem nådde nyheten även Faraos hov. Man kan även förstå det som att dessa män var en del av Faraos hus – hans administration och tjänstefolk.]

Och Josefs sade till sina bröder: Jag är Josef. Lever min far ännu? Men hans bröder kunde inte svara honom, för de fylldes av skräck inför hans ansikte [när inser vem de står inför].

Och Josefs sade till sina bröder: Jag ber er [hebr. na], kom närmare mig. [Kanske hade bröderna dragit sig längre bort, av fruktan, när de insåg vem de stod inför]. Och de drog sig närmare.

Och han sade: Jag är Josef, er bror, den som ni sålde till Egypten. Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Var inte bedrövade; ja, låt det inte brinna i era ögon [gråt inte i förtvivlan] för att ni sålde mig hit. [\[parallellism\]](#)

Sannerligen [ki – ger emfas], för att rädda liv har Gud sänt mig före er. Ja, det har nu varit två år av hungersnöd i landet, och ytterligare fem år följer då det varken kommer att finnas sådd [ordagrant: plöjning] eller skörd. Ja, Gud har sänt mig före er för att se till att ni kan

bestå i landet [det förblir en kvarleva]; ja, för att hålla er i liv för en mäktig befrielse (räddning, frälsning). [kiasm]

[Jakobs familj var det kommande Israel. Hans son Juda var stamfar till Jesus. Hade Jakobs familj gått under, hade Guds löften till fäderna gått under. Gud sände Josef i förväg för att rädda Jakobs familj från hungersnöden, och därmed förbundsfolket och löftena. Den mäktiga befrielsen kan, utöver från den aktuella hungersnöden, tolkas som den framtida räddningen från slaveriet i Egypten genom Mose eller till och med i kristen nutida tolkning den frälsning Jesus långt senare förverkligar – som en ättling till Jakob och Juda.]

Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Det är inte ni som har sänt mig hit, utan Gud! Han har satt mig som en far [rådgivare] till Faraos, och som herre över hela hans hus – en härskare över hela Egyptens land.

Josef sänder bröderna för att hämta Jakob. 1 Mos 45:9–24

Skynda er och bege er upp till min far. Och ni ska säga till honom: Så säger din son Josef: Gud har satt mig som herre över hela Egypten; kom ner till mig, och dröj inte [ordagrant: stå inte]. Du ska slå dig ner i landet Goshen [i östra Nildeltat], så att du är nära mig – du och dina söner och sönerna till dina söner [inkluderar såväl söner som döttrar], likaså din hjord [får och getter] och boskap [nötkreatur]; ja, allt som tillhör dig.

Och där ska jag förse dig med vad du behöver; för det är ännu fem år kvar av hungersnöden, så att du inte lider nöd (blir utblottad, förlorar allt) – du och ditt hus – ja, allt som tillhör dig.

Och se! [vehinneh – perspektivbyte. Vi får se med brödernas ögon] Era ögon ser – så även min bror Benjamins ögon: Det är min mun som talar till er. Och ni ska berätta för min far om all min härlighet i Egypten; ja, om allt som ni har sett. [parallellism] Och skynda er. För ner min far hit.

Och han föll Benjamin, sin bror, om halsen. Och han grät. Även Benjamin grät vid hans [Josefs] hals. Och han kysste alla sina bröder. Och han grät med dem. Efter detta talade hans bröder med honom.

Allt detta rapporterades till Faraos hus [hans palats] med orden [lemor]: Josefs bröder har kommit. Och detta var gott i Faraos ögon, liksom i hans tjänares ögon.

Och Faraos sade till Josef: Säg till dina bröder: Så ska ni göra: Lasta era djur och bege er iväg till Kanaans land. Och hämta er far och ert hus [era familjer och allt som tillhör er] och kom till mig, så ska jag ge er ett bra område i Egypten. Ni ska få äta av det bästa [ordagrant: feta] i landet.

Och du: Som du är befalld, så ska de göra! [Faraos riktar sig till Josef, som ska se till att bröderna gör som Faraos befallt] Tag åt er, från Egyptens land, vagnar till de små [och gamla. hebr. taf] och era hustrur. Lyft upp er far [på en av vagnarna] och kom! Låt inte era ögon se med saknad på era tillhörigheter [i Kanaan], för det goda i hela Egyptens land är ert.

Och Israels söner gjorde så. Ja, Josef gav vagnar åt dem, enligt Faraos ord [ordagrant: Faraos mun]. Och han gav dem färdkost för resan. Åt alla gav han, åt var och en, en högtidsdräkt; men åt Benjamin gav han trehundra [siklar] silver [ca 3,5 kg] och fem högtidsdräkter.

[Orden bakom ”högtidsdräkt” betyder egentligen bara ”ombyte av kläder”, men det var knappast vardagskläder de fick av Josef, Faraos närmaste man. Ordet kan förstås som något man byter om till för finare tillfällen.]

Och till sin far sände han följande: tio åsnor som bar av det goda från Egypten [det bästa Egypten hade att erbjuda], samt tio åsleston som bar säd, bröd och förnödenheter. Det var till hans far, inför resan. [[kiasm](#)]

Och han sände iväg [tog farväl av] sina bröder. Och de började vandra iväg. Och han sade till dem: Var inte ängsliga [oroa er inte, frukta inte] under färden!

[Det sista som Josef säger har ofta översatts som ”gräla inte under färden”. Men ordet betyder ”darra/skaka” och avser i regel: frukta, vara ängslig, oroas. En naturlig tolkning är att Josef ger en sista försäkran om att inget kommer att förändras, det är ingen fälla han gillrat. Allt kommer att gå väl! Givetvis var varje resa ett faromoment i sig. Gud, som hade beskyddat Josef och lett bröderna till honom för att bli räddade, kommer att bevara dem även i fortsättningen. Han säger alltså till sina bröder: frukta inte, utan gå i frid!]

Jakob får veta att Josef lever. 1 Mos 45:25–28

Och de begav sig upp från Egypten. Och de kom till Kanaans land, till Jakob, deras far.

Och de berättade för honom med orden [lemor]: Josef lever! Ja, [hebr. ki] han råder [hebr. masha] över hela Egyptens land.

Hans [Jakobs] hjärta slutade nästan att slå [han blev lamslagen, förstummad]; ja, [hebr. ki] han kunde inte tro dem.

Men de berättade för honom allt det som Josef hade berättat för dem. Och han betraktade (såg) vagnarna som Josef hade sänt för att hämta honom [ordagrant: bära, lyfta]. Och Jakobs, deras fars, ande fick liv igen. Och Israel sade: Det är nog. [Han har blivit överbevisad, han tror det är sant] Josef, min son, lever ännu! Jag vill bege mig iväg; ja, jag vill se honom innan jag dör! [[parallellism](#)]

Jakob och hans hus flyttar till Egypten. 1 Mos 46:1–34

Jakob drar ner till Egypten. 1 Mos 46:1–7

Och Israel bröt upp, tillsammans med allt som tillhörde honom. Och han kom fram till Beer-Sheva. Och han slaktade slaktoffer [offrade] till sin far Isaks Gud.

Och Gud talade till Israel i en syn om natten [ordagrant: i nattens syner]. Och han sade: Jakob, Jakob. Och han svarade: Här är jag. Och han sade: Jag är Gud [hebr. El], din fars Gud [hebr. Elohim]. Frukta inte för att dra ner till Egypten – för där ska jag göra dig till ett stort folk. Jag ska dra ner med dig till Egypten, men jag kommer också att föra dig upp [därifrån]. Men Josef kommer att sätta sin hand på dina ögon [stänga Jakobs ögon när han dött].

Och Jakob drog upp från Beer-Sheva. Ja, Israels söner lyfte upp [hebr. nasa] Jakob, sin far – liksom sina små och sina hustrur – i vagnarna som Farao hade sänt för att hämta [ordagrant: lyfta/bära. hebr. nasa] honom. [[inclusio](#)]

Och de tog med sin boskap och sina ägodelar som de förvärvat i Kanaans land.

Och de kom fram till Egypten, Jakob och alla hans ättlingar [ordagrant: säd] med honom: hans söner och sönerna till hans söner med honom, hans döttrar och döttrarna till hans söner. Ja, alla sina ättlingar [ordagrant: hela sin säd] förde han med sig till Egypten.

Jakobs ättlingar. 1 Mos 46:8–27

Och dessa är namnen på sönerna till Israel som kom till Egypten, Jakob och hans söner. [[kiasm](#)]

[Ättlingarna presenteras i ordningen: Lea, Leas tjänarinna, Rakel, Rakels tjänarinna.]

Leas ättlingar

Den förstfödde till Jakob: Ruben.

Söner till Ruben: Chanoch och Pallu och Chetsron och Karmi.

Söner till Simeon: Jemuel och Jamin och Ohad och Jachin och Tsochar och Shaul – son till kanaanitiskan.

Söner till Levi: Gershon, Kehat och Merari.

Söner till Juda: Er och Onan och Shelah och Perets och Zarach. Men Er och Onan dog i Kanaans land.

Och söner till Perets var Chetsron och Chamul.

Söner till Isaskar: Tola och Puva och Jov (Job) och Shimron.

Söner till Sebulon: Sered och Elon och Jachlel.

Dessa var Leas söner som hon födde åt Jakob i Paddan-Aram, tillsammans med Dinah hans dotter. Alla personer [hebr. nefesh], hans söner och hans döttrar: Trettiofire.

[6 söner, 25 barnbarn och 2 barnbarnsbarn]

Ättlingar till Leas tjänarinna Zilpah

Och söner till Gad: Tsifjon och Chaggi, Shuni och Etsbon, Eri och Arodi och Areli.

Och söner till Asher: Jimnah och Jishvah och Jishvi och Beriah och Serach – deras system.

Och Beriahs söner: Chever och Malkiel.

Dessa är sönerna till Zilpah som Laban gav till Lea, sin dotter. Ja, hon födde dessa till Jakob.

[Son (hebr. ben) kan också betyda ättling. Det är 2 söner, 12 barnbarn – varav en dotter, samt 2 barnbarnsbarn]

Rakels ättlingar

Söner till Rakel, Jakobs hustru: Josef och Benjamin.

[Åter en gång markeras Rakel på ett speciellt sätt: endast hon kallas hustru]

Och till Josef föddes i Egyptens land de som Asenat – dotter till Poti-Fera, präst i On – födde åt honom: Manasse och Efraim.

[Även Josefs söner presenteras på ett annat sätt]

Och söner till Benjamin: Bela och Becher och Ashbel, Gera och Naaman, Echi och Rosh, Muppim och Chuppim och Ard.

Dessa är sönerna till Rakel som föddes till Jakob, sammanlagt fjorton personer.

[2 söner, 12 barnbarn]

Ättlingar till Bilha, Rakels tjänarinna

Och söner till Dan: Chushim.

[Ändelsen -im är en pluraländelse och anger ofta att det är ett folk, inte en person. Namnet kan tolkas som att sonen hette Chush, som gav upphov till chushéerna. Om Chushim ändå förstås som ett personnamn, förklaras pluralformen av ”söner” av att samma mönster följs som i övriga listor. I sammanfattningen nedan räknas Chushim som en person, liksom Muppim och Chuppim ovan.]

Och söner till Naftali: Jachtsel och Guni och Jetser och Shillem.

Dessa är sönerna till Bilha som Laban gav Rakel, sin dotter. Och hon födde dessa åt Jakob, sammanlagt sju personer [2 söner och 5 barnbarn].

Sammanfattning av antalet ättlingar

Alla personer som kom med Jakob till Egypten – de som hade utgått från honom, förutom Jakobs söners hustrur – sammanlagt sextiosex personer.

Och Josefs söner som föddes åt honom i Egypten var två personer [hebr. nefesh]. Alla personer som hörde till Jakobs hus när han kommit till Egypten är sjuttio.

[Vad gäller antalen i vers 26 (66 personer) och vers 27 (70 personer) är följande en naturlig tolkning:

I antalet 66, som omfattar de som kom med Jakob till Egypten och som utgått från honom, exkluderas de som redan var i Egypten, Josef och hans två söner, samt de som var döda: Er och Onan. Det innebär 66.

I antalet 70 inkluderas Josef och hans två söner, samt Jakob själv. Detta är ”alla personer som hörde till Jakobs hus när han kommit till Egypten”.]

Josef och Jakob återförenas. 1 Mos 46:28–34

[Nu återupptas handlingen från situationen innan listan över Jakobs ättlingar. Vi informeras om vad Jakob redan hade gjort: Han hade sänt Juda i förväg för att ta reda på vägen till Goshen.]

Men Juda hade han sänt framför sig [i förväg] till Josef, för att han skulle visa vägen för honom till Goshen.

Och de kom fram till Goshens land.

Och Josef lät spänna för sin vagn. Och han begav sig iväg mot Goshen för att möta Israel, sin far. Och han visade sig för honom [Jakob fick se honom]. Och han föll honom om halsen. Och han grät vid hans hals – länge.

Och Israel sade till Josef: Nu, äntligen, kan jag dö [i frid] – efter att ha fått se ditt ansikte! Tänk! [hebr. ki, ger emfas] Du är ännu i liv!

[Här används ytterligare ett uttryck som ger emfas, *ha-paam*. Det används också när Adam får se Eva första gången (1 Mos 2:23): Äntligen! Efter en lång olycklig tid kan Jakob nu dö i frid, Josef lever!]

Och Josef sade till sina bröder och till sin fars hus [alla som hade kommit med Jakob]: Jag ska dra upp, och jag ska berätta [om detta] för Farao och säga till honom: Mina bröder och min fars hus, som var i Kanaans land, har kommit till mig. Och männen är herdar, ja de har alltid haft boskap, och deras flockar [småboskap som får och getter] och deras boskap [nötkreatur] – ja, allt som tillhör dem har de fört hit.

Och låt det bli så att när Farao kallar på er och säger: Vad livnär ni er på [ordagrant: vad är det ni gör]? Då ska ni säga: Boskapsskötare är dina tjänare allt från vår ungdom fram till nu,

vi såväl som våra fäder – för att ni ska kunna slå er ner i landet Goshen. Ja, en styggelse i Egypten är alla boskapsherdar [ordagrant: herdar över hjorden].

[Jakobs ättlingar fick bosätta sig avskilt, och kunde därför bevaras som ett folk, i ett område som var lämpat för boskapsskötsel. De kunde växa till och bli många, i enlighet med löftet Gud gav i kapitlets inledning.]

Jakob möter Farao, slår sig ner i Goshen och gör sin sista önskan. Svälten tilltar, Josef räddar liv. 1 Mos 47:1–31

Farao möter Josefs familj, som får bosätta sig i Goshen. 1 Mos 47:1–12

Och Josef for iväg. Och han berättade för Farao. Och han sade: Min far och mina bröder – tillsammans med deras hjordar [småboskap: får och getter] och boskap – ja, allt som tillhör dem har kommit från Kanaans land. Ja, de är här, i landet Goshen.

Och av sina bröder hade han tagit med fem män. Och han förde fram dem inför Farao.

Och Farao sade till hans bröder: Vad livnär ni er på [ordagrant: vad håller ni på med]? Och de svarade Farao: Dina tjänare är boskapsherdar, såväl vi som våra fäder.

Och de sade till Farao: Vi har kommit för att vistas i landet, för det finns inget bete för de hjordar som hör till dina tjänare. Sannerligen [hebr. ki], svår är hungersnöden i Kanaans land. Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Vi ber dig [hebr. na]: Låt dina tjänare få slå sig ner i Goshens land.

Och Farao talade till Josef med orden [lemor]: Din far och dina bröder har kommit till dig. Egyptens land, det ligger inför dig. I den bästa delen av landet ska din far och dina bröder slå sig ner: i landet Goshen. Och om du känner till att det bland dem finns kunniga män, så ska du sätta dem som uppsyningsmän [hebr. sar] över min boskap, över det som tillhör mig.

Och Josef lät föra fram Jakob, sin far. Och han ställde honom inför Farao.

Och Jakob välsignade Farao.

[Det framgår inte på vilket sätt Jakob välsignade Farao, det behöver inte vara en formell välsignelse. Den kan också vara en högtidlig hälsning.]

Och Farao sade till Jakob: Hur många är dagarna och åren av ditt liv?

Och Jakob sade till Farao: Dagarna och åren av min vandring är etthundratrettio år [30 och 100 år]. Få och olyckliga [hebr. ra. kan även betyda ofärd, besvärlig, ond] har dagarna jämte åren i mitt liv varit; ja, mina dagar och år når inte upp till dagarna och åren i mina fäders liv, dagarna de vandrade här. [[kiasm](#)]

Och Jakob välsignade Farao. Och han lämnade Farao [ordagrant: han for ut från Faraos ansikte.] [[inclusio](#)]

Och Josef såg till att hans far och hans bröder kunde slå sig ner [bosätta sig]. Ja, han gav dem egendom [ett landområde] i Egyptens land, i den bästa delen av landet; i landet Ramses, som Faraos hade befallt.

Och Josef försåg sin far och sina bröder, ja hela sin fars hus, med bröd i enlighet med vad de behövde.

[Bröd står för allt de behövde i matväg. Ordagrant: enligt munnen av de små. De små (hebr. taf) kan också inkludera andra hjälpbehövande – alla som familjen skulle försörja.]

Hungersnöden tilltar – Josef räddar liv och Faraos egendom växer. 1 Mos 47:13–28a

Men inget bröd fanns i hela landet (området); ja [hebr. ki], svår var hungersnöden – mycket svår [[parallellism](#)]. Ja, de förtärdes – Egyptens land liksom Kanaans land – av hungersnöden. [[kiasm](#)]

Så samlade Josef in allt silver som fanns – i Egyptens land, liksom i Kanaans land – genom säden som de köpte. Och Josef förde silvret till Faraos hus [hans palats].

[Betalningsmedlet var silver enligt vikt, det fanns ännu inga pengar (mynt)]

Men silvret tog slut i Egyptens land, liksom i Kanaans land. Och hela Egypten [alla egyptier] kom till Josef för att säga: Ge oss bröd! Ja, varför ska vi dö inför dig? Sannerligen [hebr. ki], silvret är slut! [[inclusio](#)]

Och Josef svarade: För hit er boskap, så ska jag ge er bröd i utbyte mot er boskap – om silvret är slut [[parallellism](#)]. Och de förde sin boskap till Josef. Och Josef gav dem bröd i utbyte mot hästar och hjordar av småboskap [får, getter] och hjordar av boskap [nötboskap], samt åsnor. Ja, han försåg dem med bröd i utbyte mot all deras boskap det året. [[kiasm](#)]

Det året gick till ända. Och de kom till honom det andra året. Och de sade till honom: Vi kan inte dölja för min herre att silvret är uppanvänt, och hjorden av boskap hör min herre till. Ingenting är kvar inför min herre – förutom våra kroppar och vår mark. Varför ska vi dö (gå under) inför dina ögon – vi, såväl som vår mark? Köp oss och vår mark i utbyte mot bröd, så ska vi och vår mark bli tjänare åt Faraos. Ja, ge utsäde, så vi kan leva och inte dö – och marken ska inte bli övergiven. [[parallellism](#)] [[parallellismer](#)]

Och Josef köpte all Egyptens mark åt Faraos; ja, [hebr. ki] var och en i Egypten [varje egyptier] sålde sitt fält, eftersom hungersnöden låg så stark över dem. Så kom landet att tillhöra Faraos. [[inclusio](#)]

Det var bara prästernas mark han inte köpte. Ja, [hebr. ki] prästerna fick sitt underhåll från Faraos, och de kunde livnära sig [ordagrant: äta] på sitt underhåll som Faraos gav dem. Därför sålde de inte sin mark. [[inclusio](#)]

Och Josef sade till folket: Lyssna! [hen – uppmärksamhetsmarkör] Jag har idag köpt er, tillsammans med era marker, åt Farao. Se! [he – uppmärksamhetsmarkör] Här finns utsäde åt er – beså era marker!

Och när det blir skörd ska ni ge en femtedel till Farao, men fyra delar ska vara åt er som utsäde för fälten och som föda för er och de som hör till ert hus – ja som föda åt era små [taf – alla som behöver försörjas]. [parallellism]

[Här framgår att det inte rör sig om direkt slaveri: fyra femtedelar av skörden fick de behålla.]

Och de sade: Du har räddat våra liv! Må vi finna [fortsatt] nåd (välvilja, hebr. chen) i min herres ögon – ja, vi är tjänare åt Farao.

Och Josef gjorde detta till en stadga, intill denna dag, angående Egyptens mark: Åt Farao en femtedel. Endast prästernas mark var ett undantag, den ska inte tillhöra Farao.

[Uttrycket ”intill denna dag” tyder på att stadgan fortfarande gällde när texten nedtecknades.]

Och Israel slog sig ner i Egyptens land, i landet Goshen. Och de fick sin besittning där. Och de var fruktsamma; ja, de förökade sig mycket. [parallellism] Och Jakob levde sjutton år i Egyptens land. [inclusio]

Jakobs sista önskan – att få bli begravd med sina fäder. 1 Mos 47:28b–31

Och var [vajehi] Jakobs dagar, åren i hans liv, etthundrafyrtiosju år [sju år och fyrtio och hundra år]. Och den närmade sig, dagen då Israel skulle dö [ordagrant: de närmade sig Israels dagar för att dö].

[Det som inleder är en vajehi-sats, vilket här innebär att en ny sekvens inleds. Vi får veta hur gammal Jakob är när hans död närmar sig. Texten säger alltså inte att han dog.]

Och han kallade på sin son, på Josef. Och han sade: Jag ber dig, [hebr. na] om jag har funnit nåd [välvilja, hebr. chen] i dina ögon, sätt då, jag ber dig, din hand under min höft och visa trofasthet och pålitlighet [alt. kärlek och trofasthet, hebr. chesed veemet] mot mig. Jag ber dig, begrav mig inte i Egypten, utan låt mig vila hos mina fäder, så att ni bär mig från Egypten och begraver mig i deras gravplats [kiasm].

[Den trefaldiga upprepningen av na visar hur intensiv och innerlig Jakobs önskan är.]

Och han sade: Jag ska göra i enlighet med ditt ord. Och han sade: Ge mig din ed. Och han gav honom sin ed.

Och Israel lutade sig mot sänggaveln [alt. sin stav, han var gammal och mycket trött]. [inclusio]

[Verbet som jag översätter ”luta mot” betyder ”böja sig ner” eller ”buga”; beroende av sammanhang även ”tillbe”. Här lutar sig Jakob mot sängens huvudände, alltså sänggaveln. Arkeologiska fynd visar att dåtida egyptiska sängar för välbärgade ofta hade upphöjda, dekorerade, gavlar. Men om man ändrar masoreternas vokalisering betyder ordet istället

”stav”. Så återger den grekiska översättningen Septuaginta ordet, vilket citeras i Hebr 11:21. I så fall stöder sig Jakob på ”huvudet (ändan) av sin stav”. Jakob är nära döden, gammal och trött, och behöver därför stöd. Den tolkningen stöds av att sista versen är den andra delen av ett *inclusio* vars första del nämner att Israels död närmade sig.]

Jakob välsignar Efraim och Manasse. 1 Mos 48:1–22

Och det var [vajehi] efter dessa händelser. Och man sade till Josef: Lyssna! [hinneh – uppmärksamhetsmarkör] Din far är sjuk.

Och han tog sina två söner med sig, Manasse och Efraim.

Och man berättade [om detta] för Jakob. Ja, man sade: Lyssna! [hinneh] Din son Josef har kommit till dig. Och Israel tog sig samman [samlade sina krafter]. Och han satte sig upp i sängen.

Och Jakob sade till Josef: Gud den allsmäktige [El Shaddai] uppenbarade sig för mig i Luz [äldre namn på Betel], i Kanaans land. Och han välsignade mig. Ja, han sade till mig: Lyssna till mig: [hineni] Jag ska göra dig fruktsam och föröka dig; ja, jag ska göra dig till skaror av folk [parallellism]. Och jag ska ge det här landet till dina ättlingar [ordagrant: din säd] efter dig, som en evig besittning [egendom].

[Man kan förstå ”skaror av folk” endera som ”många folk” eller så används pluralformen för att uttrycka ”ett övermåttan stort folk”.]

Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Dina två söner som föddes åt dig i Egyptens land, innan jag kom till dig i Egypten, de är mina; Efraim och Manasse – som Ruben och Simeon ska de tillhöra mig. [parallellism]

[Detta är i enlighet med dåtida lagar och seder. En far kunde ”adoptera” söner genom att säga: de är mina, till exempel i Hammurabis lag (§ 170). Det Jakob gör är att han upphöjer Josefs två söner till samma status som hans egna söner. När landet småningom fördelas får inte Josef någon andel, men hans två söner får vardera varsin del av löfteslandet. Därmed får Josef dubbel arvslott. Det Jakob gör är att upphöja och visa tacksamhet till Josef, inte ett sätt att ”stjäla” hans två söner från honom.]

Men de avkomlingar som du får efter dem, de ska tillhöra dig. Enligt sina bröders namn ska de kallas vad gäller deras arvslott.

[Detta innebär att Josefs senare söner, ingen nämns i Bibeln, ska räknas in under Efraim eller Manasse stam.]

Och jag, när jag kom från Paddan [Paddan-Aram, se 1 Mos 35:16–19], dog Rakel ifrån mig i Kanaans land – det var på vägen, medan det ännu var en bit kvar att gå, till Efrat. Och jag begravnade henne där, vid vägen till Efrat – det är Betlehem.

[Notera förklaringen: Det hette Efrat på Jakobs tid, när texten förts vidare har senare skrivare infört förklaringen: det är Betlehem. Detta är ett indicium på att berättelsen är mycket gammal]

Och Israel får syn på Josefs söner. Och han säger: Vilka är dessa?

[Jakob har dålig syn. Han hade inte upptäckt Efraim och Manasse innan.]

Och Josefs sade till sin far: Mina söner är de, som Gud har gett mig här. Och han [Jakob] sade: Jag ber dig, [hebr. na] för dem till mig, så ska jag välsigna dem.

Men Israels ögon var skumma av hög ålder, så han kunde inte se. Och han [Josef] förde dem nära honom. Och han [Jakob] kysste dem. Och han omfamnade dem.

Och Israel sade till Josef: Att få se ditt ansikte, hade jag inte ens vågat be om. Och se! [vehinneh – perspektivbyte, vi får se med Jakobs ögon] Nu låter Gud mig se till och med dina ättlingar (din säd). [parallellism] [kiasm]

Och Josef tog bort dem från Jakobs knä [hans famn]. Och han bugade sig, med sitt ansikte mot marken.

Och Josef tog dem båda: Efraim på sin högra sida – till vänster om Israel, och Manasse på sin vänstra sida – till höger om Israel. Och han förde dem nära honom.

Och Israel sträckte ut sin högra hand. Och han lade den på Efraims huvud, men han var den yngre – och sin vänstra på Manasses huvud. Han hade korsat sina armar – Manasse var ju [hebr. ki, ger emfas] den förstfödde.

Och han välsignade Josef. Och han sade: Den Gud som mina fäder, Abraham och Isak, vandrade inför; den Gud som har varit en herde för mig [som har väglett mig] från det att jag blev till intill denna dag. [parallellism]

Ängeln [sändebudet], som återlöser mig från allt ont: Må han välsigna ynglingarna. Ja, genom dem ska mitt namn och mina fäders namn, Abraham och Isak, leva vidare [ordagrant: genom (tack vare) dem ska man ropa ut (säga) mitt namn...]. Må de växa till en myckenhet [bli många] i landet.

[Det finns flera tillfällen i Första Mosebok då en ängel nämns som är mer än en ”vanlig” ängel. I ljuset av Nya testamentet förstås denna ängel i kristen teologisk tolkning ibland som Jesus, innan hans inkarnation. Det som här sägs om denna ängel, detta sändebud, passar väl in på den tolkningen: Han har varit som en herde för Jakob, och han återlöser honom från allt ont.]

Och Josefs såg att hans far hade lagt sin högra hand på Efraims huvud. Och det var illa i hans ögon. Och han tog tag i sin fars hand för att flytta den från Efraims huvud, till Manasses huvud. Och Josefs sade till sin far: Inte så, min far. Denne är ju [hebr. ki, ger emfas] den förstfödde. Sätt din högra [hand] på hans huvud.

Men hans far vägrade. Och han sade: Jag vet, min son. Jag vet att också han ska bli ett folk; ja, även han ska bli stor. Men det är så att hans bror, den yngre, ska växa sig större än honom; hans ättlingar [säd] ska bli en fullhet bland folken [de ska bli många, "ett välfyllt folk"]. [[parallellism](#)]

Och han välsignade dem den dagen med orden [lemor]: Genom dig ska Israel välsigna med orden: Må Gud göra dig som Efraim och Manasse! Och han satte Efraim före Manasse.

[De landområden och det inflytande Efraims och Manasse stam fick när folket slagit sig ner i löfteslandet var större än de övriga stammarna. Av de två fick Efraim en mer central och framträdande position än Manasse.]

Och Israel sade till Josef: Lyssna! [hinneh – uppmärksamhetsmarkör] Jag ska snart dö, men Gud ska vara med er, och han ska föra er tillbaka till era fäders land.

Och jag ger dig nu Shechem, utöver vad dina bröder får [alt. invid dina bröder], som jag tog från amoréernas hand [från deras kontroll] med mitt svärd och min båge.

[Det är inte självklart hur man ska förstå detta. Shechem kan betyda "bergsrygg" i allmänhet. Men det är också namnet på staden Shechem (Sikem) som ligger mellan tvillingbergen Ebal och Gerissim. En strid om Shechem omnämns i 1 Mos 34:25–29, det kan vara det Jakob syftar på. Men det finns också ett stycke mark som Jakob köpt vid Shechem, se 1 Mos 33:18–19. Där blev Josef senare begravd, vilket omnämns i Jos 24:32. Där står det också uttryckligen att den köpta egendomen hade tillfallit Josefs ättlingar. Troligen är det endera staden Shechem eller ett område intill som avses.]

Jakob profeterar över sina söner och dör. 1 Mos 49:1–33

Jakob profeterar och välsignar sina söner. 1 Mos 49:1–28

[Jakob samlar sina söner för att berätta vad som kommer att hända i framtidens dagar. Han profeterar över dem om framtiden, men samtidigt är det en välsignelse. Sekvensen omsluts av ett inclusio, som markeras av en inledande och en avslutande formulering.

Först profeterar Jakob över Leas sex söner, sedan tjänstekvinnornas fyra söner och sist Rakels två söner.

Leas tjänstekvinna var Zilpa och hennes söner: Gad och Asher. Rakels tjänstekvinna var Bilha och hennes söner: Dan och Naftali.

Tjänstekvinnornas fyra söner presenteras som en kiasm där Bilhas söner Dan och Naftali inleder respektive avslutar, medan Zilpas två söner presenteras centralt däremellan. Hela presentationen är en vacker [kiasm](#) där Jakobs båda fruar, Lea och Rakel, inleder och avslutar.]

Inledning

Och Jakob kallade på sina söner. Ja, han sade: Samla er, så ska jag berätta för er vad som kommer att hända med er i framtidens dagar. Församla er och lyssna, söner till Jakob; ja, lyssna till Israel – er far. [parallellism][inclusio]

[När Jakob profeterar över sina söner använder han många bildliga uttryck och ett språk präglad av poesi. Förutom *inclusio* präglas texten av en mängd parallellismer och kiasmer, mer än trettio är identifierade nedan. Jakobs profetiska ord kan ofta förstås på flera sätt och utöver den semantiska mångtydigheten är det en verklig utmaning att göra den poetiskt laddade texten full rättvisa.]

Ruben

Ruben, min förstfödde.

Du är min styrka;

ja, förstlingen av min mandom. [parallellism]

Ett överflöd av makt;

ja, ett överflöd av kraft. [parallellism]

Flyktig [instabil, okontrollerbar] som vatten,

du kommer inte att bestå [med den förstföddes rättigheter], [parallellism]

för du steg upp

i din faders säng –

då orenade [vanhelgade] du –

i min bädd

steg han upp. [kiasm]

Simeon och Levi

Simeon och Levi är bröder. Att vara våldets kärl [våldets instrument/våldsverkare] är deras förbund.

[I 1 Mos 34:25–31 beskrivs hur Simeon och Levi går samman och attackerar staden Shechem och dödar alla män.]

I deras rådslag, gå inte in min själ.

Med deras församling, bli inte ett [förena dig inte] min ära. [parallellism]

För i sin vrede dödar de en man,

*och med lust lemlästar de en ox [skär de av hälsenan, så den inte kan röra sig].
[parallellism]*

Förbannad är deras vrede, så stark;

ja, deras raseri, så brinnande. [parallellism]

Jag ska splittra dem i Jakob;

ja, strö ut dem i Israel. [parallellism]

[Levi fick inget specifikt område, utan spreds ut i olika levitiska städer. Simeon fick sin arvslott inom Juda, söder om Jerusalem. Simeons område uppgick med tiden i Juda.]

Juda

Juda, dig ska dina bröder prisa!

Din hand ska vara på dina fienders nacke.

De ska buga sig inför dig, söner till din fader. [kiasm]

[Den första meningen är en ordlek. Namnet Juda, *Jehudah*, betyder prisa:
Jehudah, attah joducha achicha]

Ett ungt lejon är Juda.

Från bytet, min son, har du rest dig.

Han böjer sig ner, han lägger sig ner – som ett lejon; ja, som en lejoninna. [parallellism]

Vem vågar få honom att resa sig? [parallellism]

Den ska inte tas bort, spiran från Juda;

*ja, härskarstaven från hans fötter, [ordagrant: från mellan hans fötter, härskarstavens
nedre del vilar mellan hans fötter] [parallellism]*

tills han kommer som den tillhör [Messias].

Till honom ska folkens lydnad vara.

Han binder vid vinträdet sin åsna;

ja, vid den ädla vinstocken sin åsninnas föl [avkomma]. [parallellism]

Han doppar i vin sin klädnad;

ja, i druvans blod sin mantel. [parallellism]

Mörkare än vin, hans ögon;

vitare än mjölk, hans tänder. [parallellism]

[Delar av vad som profeteras över Juda har i kristen tradition tolkats som en messiansk profetia som kopplas till Nya testamentets budskap. Jesus kallas Lejonet av Juda i Upp 5:5. Åsnan och åsninnans föl nämns i samband med Jesu intåg i Jerusalem, se Matt 21:2; Mark 11:2; Luk 19:30.

Ordet för ”doppa” har ofta översatts som ”tvätta”, men verbet från roten *kbs* kan betyda ”bearbeta” eller ”valka”, alltså färga tyger genom att doppa och bearbeta dem.

Det mörka röda vinet har i senare kristen tradition tolkats så att det anspelar på blod och det som Jesus, Juda ättling, utför. Tematiskt och symboliskt närliggande motiv återkommer i: Jes 63:1–3; Upp 19:13; 14:19–20. Vid den första nattvarden säger Jesus att vinet de dricker är hans blod: Matt 26:27–29; Mark 14:23–24; Luk 22:20.]

Sebulon

Sebulon, vid havets kust ska han slå sig ner;

ja, vid kusten där skepp lägger till. [parallellism]

Och hans gräns [ordagrant: sida] vetter mot Sidon [hebr. Tsidon].

[Sebulons område kom att ligga i nedre Galiléen, mellan Medelhavet och Galileiska sjön. Det nådde dock inte fram till Medelhavet och gränsade inte mot Sidons område, men det låg orienterat mot kusten åt Sidon till. Nasaret kopplas ofta till Sebulons område.]

Isaskar

Isaskar är en stark åsna som slagit sig ner mellan sina korgar [som den var lastad med].

Ja, han såg en viloplats, den var god;

ja, landet [området, hebr. erets], det var ljuvligt. [parallellism]

Och han böjde sin skuldra för [att ta emot] bördan;

ja, han blev en arbetare [kan avse tvångsarbete] under tunga bördor. [parallellism]

Dan

Dan ska styra över sitt folk, som en av Israels stammar.

[Dan betyder ”att döma, styra, regera” det följs av ett verb med samma rot: *Dan jadin...*]

Må Dan bli en orm vid vägen,

en giftorm vid stigen, [parallellism]

En som hugger vid hästens bakben [hov, ordagrant ”häl”].

Och faller av gör dess ryttare – baklänges [när hästen stegrar sig].

På din frälsning [hebr. Jeshuah] väntar jag, HERRE (JHVH)!

[Det här är första gången ordet för frälsning: *Jeshuah* (Jesu namn på hebreiska) förekommer.]

Gad

Gad, rövarband attackerar honom,

men han faller dem i ryggen [ordagrant: i hälen]. [parallellism]

[Hela versen är en ordlek utifrån Gad och roten gdd: **Gad gedud jegudennu wehu jagud akev.** Gad fick ett område öster om Jordan med Ruben i söder, Manasse i norr och Ammon i öster och sydost.]

Asher

Hos Asher [betyder lycklig, välsignad], feta är hans rätter;

ja, han erbjuder kungliga läckerheter. [parallellism]

[Den första raden betyder ordagrant: Från Asher, fett hans bröd.]

Naftali

Naftali är en hind som släpps fri, som föder vackra ord [när man i beundran betraktar den vackra hinden].

[Hebreiskan kan tolkas på flera sätt i denna poetiska vers. Det är också möjligt att tolka hebreiskan som en bild för fruktbarhet: Naftali är en hind som blivit fri, hon föder vackra kalvar.]

Josef

En fruktbarande son är Josef,

en fruktbarande son vid källan, grenarna sträcker sig över muren. [parallellism]

[Den senare delen betyder ordagrant: ”döttrarna går (skrider) över muren”. Om Josef förstås som ett fruktträd kan ”döttrar” metaforiskt avse grenar eller nya rotskott. I biblisk hebreiska kan även städer ha ”döttrar”, vilka är kringliggande orter som den större staden har ”fött”.]

De har varit hätska mot honom och beskjutit honom,

de har varit bittra mot honom, pilarnas herrar [bågskyttarna]. [parallellism]

Men den förblev fast, hans båge;

ja, uthållig förblev styrkan i hans armar, [parallellism]

från armarna av den starke i Jakob,

från herden – stenen i Israel, från din faders Gud [El]. [parallellism]

[Ordet för arm är *jad*; det kan betyda såväl hand som arm. I kristen tradition har uttrycken ”herden” och ”stenen” tolkats typologiskt om Jesus. Han talar om sig själv som hörnstenen som byggnadsarbetarna förkastade, se Matt 21:42; Mark 12:10; Luk 20:17, och som den gode herden, se Joh 10:11. I sitt liv fick Josef utstå hårt motstånd: först genom brödernas avund, därefter genom Potifars hustrus falska anklagelser. Trots detta förblev han uthållig. Den kraft som bar honom tillskrivs Gud själv – den starke i Jakob, herden i Israel.]

Han ska hjälpa dig;

ja, den allsmäktige [Shaddai] ska välsigna dig. [parallellism]

Med välsignelser från himmelen därovan,

välsignelser från djupet som vilar därunder [havsdjupen], [parallellism]

välsignelser från modersbröst

och moderliv. [parallellism]

Din fars välsignelser har överträffat mina förfäders välsignelser,

upp till gränsen för de eviga höjderna. [parallellism]

De ska nu komma över Josefs huvud;

ja, över hjässan på den utvalde [avskild, hebr. nazir] bland bröderna. [parallellism]

[Juda blev den ledande stammen, men sett till geografisk yta kom Josef genom sina söner Efraim och Manasse att få den största andelen land bland Israels tolv stammar.]

Benjamin

Benjamin, en rovgirig varg.

Om morgonen förtär han rovet

och mot kvällen utskiftar han bytet. [parallellism]

Avslutning

Alla dessa är Israels tolv stammar. Och detta är vad deras fader talade till dem.

Ja, han välsignade dem;

var och en enligt sin egen välsignelse,

välsignade han dem. [kiasm]

[Detta fungerar som en kolofon som sammanfattar samt avslutar Jakobs profetiska välsignelser. Samtidigt utgör kolofonen den andra delen av *inclusiot*, som tillsammans med inledningen omsluter sekvensen. Den avslutas med kiasmen ovan, där ordet "välsigna" nämns trefaldigt, i tre grammatiskt varierade former.]

Jakob ger instruktioner för sin begravning och dör. 1 Mos 49:29–33

Och han befallde dem. Ja, han sade till dem: Jag ska nu samlas till mitt folk. Begrav mig hos mina fäder, i grottan som är vid chetiten Efrons fält [Se 1 Mos 23]. I grottan som är vid Machpelas fält, som är invid Mamre i Kanaans land, som Abraham köpte tillsammans med fältet från Efron, chetiten, som en begravningsplats. Där begravde de Abraham och Sara, hans hustru; där begravde de Isak och Rebecka, hans hustru – och där begravde jag Lea. Köpet av fältet och grottan som finns där gjordes med Chets söner [chetiterna].

Och Jakob slutade att befälla [ge anvisningar till] sina söner. Och han lyfte upp [ordagrant: samlade] sina ben på sängen. Och han gav upp andan. Ja, han samlades till sitt folk.

[parallellism] [inclusio]

Jakob begravs i Kanaan. Josef dör. 1 Mos 50:1–26

Jakob balsameras. 1 Mos 50:1–3

Och Josef föll ner över sin fars ansikte. Och han grät över honom. Och han kysste honom.

Och Josef befallde sina tjänare, läkarna, att balsamera sin far. Och läkarna balsamerade Israel. Och de ägnade [ordagrant: fyllde för] honom fyrtio dagar; för så många dagar tillägnas [ordagrant fylls] balsameringarna.

Och Egypten (egyptierna) grät över honom sjuttio dagar. [inclusio]

[Det hebreiska verbet bakom ”balsamera” har grundbetydelsen ”göra väldoftande, kryddig”. Balsamering var en process med flera skeden, vilket kan förklara pluralformen ”balsameringarna”. De sjuttio dagarna av sorg inkluderar sannolikt de fyrtio dagarna för balsameringen. Som jämförelse uppger historikern Diodorus Siculus (90–30 f.Kr.) att sorgeperioden för en egyptisk kung uppgick till 72 dagar.]

Josef ber om lov att begrava Jakob i Kanaan. 1 Mos 50:4–6

Och sorgedagarna drog förbi. Och Josef talade med Faraos hus [med Faraos tjänare] med orden [lemor]: Jag ber er [hebr. na], om det är så att jag har funnit nåd [välvilja, hebr. chen] i era ögon. Jag ber er, tala då i Faraos öron med orden:

Min far krävde en ed av mig med orden [lemor]: Lyssna! [hinneh – uppmärksamhetsmarkör] Jag är snart död. I min grav, som jag har grävt ut (förberett) åt mig i Kanaans land, där ska du begrava mig.

[Detta refererar till 1 Mos 47:29–31. När Josef återger händelsen sker två förändringar värda att notera: han utelämnar det semitiska uttrycket ”sätt din hand under min höft” samt Jakobs explicita vädjan om att inte bli begravd i Egypten.]

Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Jag ber dig [hebr. na]: Låt mig gå upp [till Kanaans land]. Låt mig begrava min far. Sen ska jag återvända!

Och Faraos svarade: Gå upp! Begrav din far i enlighet med eden du gav. [[inclusio](#)]

[Uttrycken ”gå upp” till Kanaan och ”gå ner” till Egypten används återkommande. Förklaringen är höjdskillnaden på omkring 900 meter mellan Goshen i Nildeltat och Hebron, där Jakob skulle begravas. I geografisk mening gick man således upp till Kanaan och ner till Egypten.]

Jakob begravs i Kanaan. 1 Mos 50:7–14

Och Josef gick upp för att begrava sin far. Och med honom gick alla Faraos tjänare, de äldste i hans hus, ja alla äldste i Egyptens land; liksom hela Josefs hus tillsammans med hans bröder och hans fars hus. Bara sina små, sina hjordar [småboskap] och sin boskap lämnade de kvar i Goshens land. Även vagnar och ryttare gick upp med honom. Ja, det var en mycket stor skara.

[Ordet *kol* i hebreiskan betyder ”alla”, men kan även avse ”en stor mängd” eller ”många”. Ordet för ”små” är *taf*. Det inkluderar små barn med sina mödrar och andra i hushållet som inte förmådde genomföra den långa resan på grund av ålder eller andra omständigheter. Avståndet fågelvägen mellan Goshen och Hebron är mer än 300 km och i verklig resväg överstiger sträckan 400 km. I kombination med en höjdskillnad på omkring 900 meter innebar detta en lång och ansträngande färd. Med en genomsnittlig dagsetapp på cirka 20 km – rimligt för en stor karavan med familjer, boskap och vagnar – tog resan minst 20 dagar i anspråk i en riktning.]

Och de kom till Atads tröskplats, som ligger på andra sidan Jordan. Och de klagade där med högljudd klagan. Ja, de grät mycket. Och han höll [utlyste, ordnade, hebr. asah] en sju dagars sorgetid för sin far. Och landets invånare, kanaaniterna, betraktade sorgen vid Atads tröskplats. Och de sa: En tung sorg är detta för Egypten, därför gav de [platsen] namnet Evel-Mitsraim [betyder Egyptens sorg], som ligger på andra sidan Jordan. [[inclusio](#)]

[Tröskplatser låg ofta på öppna, upphöjda platser där vinden kunde blåsa fritt. Uttrycket ”på andra sidan”, ever, kan avse såväl västra som östra sidan av Jordan. Det kan röra sig om ett senare geografiskt förtydligande av en plats som inte längre var allmänt känd. I så fall låg platsen på Jordans östra sida, det vill säga ”på andra sidan” sett från Israel. Uttrycket kan också helt enkelt ange att platsen låg i närheten av Jordanfloden.]

Och hans söner gjorde med honom i enlighet med vad han befallt dem. Ja, de bar honom, hans söner, till Kanaans land. Och de begravde honom i grottan vid Machpelas fält, som Abraham köpt – fältet som hör till begravningsplatsen, från Efron chetiten, invid Mamre.

Och Josef återvände till Egypten – han och hans bröder, tillika med alla som gått upp med honom för att begrava hans far – efter att de begravt hans far. [[inclusio](#)]

Bröderna ber än en gång Josef om förlåtelse. 1 Mos 50:15–21

Och Josefs bröder insåg [konsekvensen av] att deras fader var död. Och de sade: Tänk om Josef nu börjar hata oss och vill hämnas för allt det onda som vi utsatt honom för.

Och de sände bud till Josef med orden [lemor]: Din far gav en befallning inför sin död med orden [lemor]: Så ska ni säga till Josef: Jag ber dig [hebr. anná], lyft bort, jag ber dig [hebr. na], dina bröders synd och skuld; ja, det onda de har utsatt dig för. Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Lyft bort, jag ber dig [hebr. na], synden från din faders Guds tjänare.

[Det finns en funktionsmässig skillnad mellan anná och na, där anná uttrycker en mer intensiv vädjan. Den trefaldiga kombinationen av anná och na understryker hur bröderna vädjar till Josef. Intensiteten i brödernas vädjan förstärks ytterligare av uppmärksamhetsmarkören veattah. Att ”lyfta bort” synd innebär att förlåta.]

Och Josef brast i gråt på grund av orden till honom.

Då kom även bröderna [in i rummet]. Och de föll ner inför honom. Och de sade: Här är vi, för dig är vi tjänare.

Men Josef sade till dem: Frukta inte! Skulle jag vara Gud?

Och ni, ni tänkte ont mot mig, men Gud tänkte det till något gott – för att denna dag [under svältperioden] kunna rädda många människors liv.

Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Frukta inte! Jag ska ta hand om er och era små [hebr. taf; inkluderar alla som är i behov av hjälp, som barn, sjuka, gamla]. Så lugnade han dem. Ja, han talade till deras hjärtan.

[Det är tredje gången Josef lovar att förse sin familj med vad de behöver, se 1 Mos 45:11 och 47:12.]

Josef dör. 1 Mos 50:22–26

Och Josef bodde i Egypten, han och hans fars hus. Och Josef var 110 år [hundra och tio]. Och Josef fick se Efraims söner till tredje led, liksom sönerna till Machir, son till Manasse. Dessa föddes på Josefs knän.

[Att ”födas på Josefs knän” är ett idiomatiskt uttryck som anger att Josef upphöjde dem som sina barn. På samma sätt hade Jakob gjort med Efraim och Manasse, han upphöjde dem till sina söner, 1 Mos 48:5. Se även 1 Mos 30:3.]

Och Josef sade till sina bröder: Jag är döende, men Gud kommer att ta hand om er och föra er upp från detta land till det land som han med ed lovade till Abraham, till Isak och till Jakob.

Och Josef tog en ed av Israels söner med orden: Gud kommer att ta hand om er och ni ska föra upp mina ben härifrån.

[Författaren använder infinitiv absolut i konstruktionen med ”ta hand om”, vilket anger att det helt säkert blir så. Ordet *paqad*, ta hand om, har en vid betydelse. Ordet kan avse såväl långvarig omsorg som ett konkret ingripande vid en viss tid. Bägge betydelser passar här: Gud hade omsorg om sitt folk under århundraden, men utförde också en specifik räddningsaktion under Mose ledning. Den ed Josef tog uppfylldes i 2 Mos 13:19, och Josefs begravning i Shechem (Sikem) rapporteras i Jos 24:32.]

Och Josef dog i en ålder av 110 år [ordagrant: son av etthundra och tio år. Det är en variation gentemot 1 Mos 50:22]. Och man balsamerade honom. Och man lade honom i en kista i Egypten. [[inclusio](#)]

[Så gammal blev även Josua. I den fornegyptiska visdomstexten *Instruktionerna till Ptahhotep*, från ca 2000 f.Kr., nämns 110 år som symbol för ett fulländat och välsignat liv.]

Epilog

Här avslutas Första Mosebok, som utgör en egen litterär enhet. Andra Mosebok inleds med en tydlig sammanlänkning med slutet av Första Mosebok genom att Jakobs tolv söner räknas upp. På samma sätt har författaren sammanlänkat alla toledot-enheter.

Men om man beaktar att det finns en sista toledot-formel (fortsatta historia) i Fjärde Mosebok 3:1 går det också att göra tolkningen att Jakobs fortsatta historia avslutas först i och med 4 Mos 1–2 då Israels (Jakobs) alla ättlingar räknas, enligt respektive stam. Det är på så vis en logisk avslutning av Jakobs fortsatta historia: det som han ”fött fram” – Israels folk med dess tolv talrika stammar, Israels söners ättlingar. Efter detta tar den avslutande toledot-enheten (fortsatta historien) i Moseböckerna vid: Arons och Mose fortsatta historia. Den fokuserar på

tiden efter Sinai berg och avslutas med att Mose dör i slutet av Femte Mosebok. Med denna tolkning är hela Pentateuken uppdelad i tolv toledot-enheter utöver skapelseberättelsen som inleder.

Detta är inte den vanliga tolkningen. I regel uppmärksammas endast de elva *toledot*-formler som finns i Första Mosebok; ibland sammanförs dessutom de två formler som rör Esau, så att antalet reduceras till tio. Räknar man däremot alla elva *toledot*-enheter återstår ännu skapelseberättelsen som inleder boken. På så sätt består även Första Mosebok av tolv övergripande litterära enheter.

Bilagor

Sammanställning över *inclusio*, kiasmer och parallellismer

Här finns de förekomster som jag har noterat i Terachs fortsatta historia där författaren använder sig av någon av de ovannämnda strukturerna. Jag har noterat 12 *inclusio*, 27 kiasmer och 9 parallellismer. Man kan göra olika tolkning av det egentliga antalet beroende hur detaljerat man gör analysen, men enligt min redovisning nedan är de nästan 50 i Terachs fortsatta historia.

Inclusio

Notera att inom ett *inclusio* kan även finnas kiastiska eller parallella strukturer.

1 Mos 37:3–4 samt 1 Mos 37:31–35

Och Israel älskade Josef mer än alla hans söner, ja en son från ålderns höst var han för honom. Och han hade låtit göra en vackert utsirad dräkt åt honom. Och hans bröder såg att deras far älskade honom mer än alla hans bröder. Då hatade de honom och de klarade inte av att tala vänligt med honom.

...

Och de hämtade Josefs dräkt. Och de slaktade en killing. Och de doppade dräkten i blodet. Och de tog med den utsirade dräkten. Och de förde den till deras far. Och de sade: Denna har vi funnit. Vi ber dig: Granska den och se efter om detta är din sons mantel eller inte.

Och han granskade den. Och han sade: Min sons dräkt! Ett ont djur har ätit upp honom. Josef har sannerligen blivit sliten i stycken!

Då rev Jakob sönder sin mantel. Och han satte säcktyg om sin höft. Och han sörjde över sin son i många dagar.

Och alla hans söner och alla hans döttrar kom samman för att trösta honom. Men han vägrade att låta sig tröstas. Ja han sade: Sannerligen jag ska gå ner till min son, sörjande ner till dödsriket. Ja han grät över honom, hans far.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 41:41–43

Och Farao sade till Josef: Se! Jag sätter dig över hela Egyptens land.

Och Farao tog bort sin signetring från sin hand. Och han satte den på Josefs hand. Och han klädde honom i kläder av linne. Och han hängde en kedja av guld på hans hals.

Och han lät honom åka i den andra vagnen som han hade. Och man ropade framför honom: Avrech!

Så satte han honom över hela Egyptens land.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 41:47–53

Detta inclusio som ramar in det som handlar om de sju åren av överflöd. Inne i inclusiot använder författaren kiasmer och parallellismer. Det här inclusiot innesluter även ytterligare ett inclusio, se 1 Mos 41:48–49.

Och landet producerade, under de sju åren av överflöd, så att man fick händerna fulla.

Och han samlade in all föda under de sju år som var i Egyptens land. Och han lagrade födan i städerna, födan från stadens fält som omgav henne lagrade han inom henne. [\[kiasm\]](#)

Josef hopade upp säd som havets sand, enorma mängder, tills det blev så att man slutade hålla räkning, ja – det var inte möjligt att hålla räkning. [\[parallellism\]](#)

Och åt Josef föddes två söner innan hungerns år kom som Asenat – dotter till Poti-Fera, prästen i On – födde åt honom [\[kiasm\]](#).

Och Josef gav sin förstfödde namnet Manasse, för Gud har fått mig att glömma all min olycka och hela min fars hus.

Och den andra gav han namnet Efraim, för fruktsam har Gud gjort mig i mitt lidandes land.

Och de kom till ända, de sju åren av överflöd som var i Egyptens land.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 41:48–49

Det här *inclusiot* finns inuti det större *inclusiot* som presenteras ovan i 1 Mos 41:47–53.

Och han samlade in all föda under de sju år som var i Egyptens land.

Och han lagrade födan i städerna,

*födan från stadens fält
som omgav henne*

lagrade han inom henne.

Josef hopade upp säd som havets sand, enorma mängder, tills det blev så att man slutade hålla räkning, ja – det var inte möjligt att hålla räkning.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 41:54–57

Och de tog sin början, de sju åren av hunger som skulle komma, i enlighet med vad Josef hade sagt. Ja det blev hungersnöd i alla länder, men i hela Egyptens land fanns det bröd.

Och hela Egyptens land började hungra. Och folket ropade till Farao efter bröd. Då sade Farao till hela Egypten: Gå till Josef. Det han säger åt er, det ska ni göra.

Och hungersnöden var över hela landet. Då öppnade Josef upp allt som fanns för dem. Ja, han sålde till egyptierna. Men den blev allt starkare, hungersnöden i Egyptens land.

Och alla länder kom till Egypten för att köpa säd, till Josef – för stark var hungersnöden i hela området.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 42:7–8

I *inclusiot* finns såväl en [parallellism](#) som en [kiasm](#). Det går också att tolka denna helhet som en *kiasm* istället för ett *inclusio*.

Och han kände igen dem. Men han var oigenkännlig för dem.

Och han talade barskt till dem. Ja han sade till dem: Varifrån kommer ni?

Och de sade: Från Kanaans land, för att köpa föda.

Ja, Josef kände igen s

ina bröder, men de kände inte igen honom

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 42:14–16

Sekvensen kan också tolkas som en [kiasm](#).

Men Josef sade till dem: Det är som jag har sagt er med orden [lemor]: Spioner är ni!

På detta sätt ska ni prövas, så sant Faraos lever:

Ni kommer härifrån bara genom att er bror, den yngste, kommer hit.

Sänd iväg en av er för att hämta er bror, men ni [andra] ska fängslas.

Så ska era ord prövas, om sanningen är hos er eller inte, så sant Faraos lever.

Sannerligen [hebr: ki], spioner är ni!

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 42:18–20

Det är även möjligt att tolka hela sekvensen som en kiasm.

Och Josef sade till dem, den tredje dagen: Så ska ni göra och ni får leva, Gud fruktar jag.

Om ni är ärliga, låt en av era bröder hållas fången i huset där ni hållits under bevakning.

Men ni: Far iväg och ta med er säd för hungern i era hem – men er bror, den yngste, ska ni föra till mig.

Så ska era ord visa sig vara sanna och ni ska inte dö. Och de gjorde så.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 43:3b–5

Centralt i det här *inclusiot* finns en parallellism

Mannen varnade oss bestämt med orden: Se inte mitt ansikte igen med mindre än att er bror är med er.

Om du sänder vår bror med oss,

ska vi dra ner och köpa säd åt dig till föda.

Men om du inte tänker sända [honom],

drar vi inte ner,

för mannen sade till oss: Se inte mitt ansikte med mindre än att er broder är med er!

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 44:1-2

Den centrala delen av *inclusiot* består av en kiasm, se 1 Mos 44:1b-2a.

Och han befallde den som var över hans hus med orden:

*Fyll männens packväskor med föda [säd], så mycket som de kan bära, sätt sedan var och ens silver i mynningen av packväskan.
Men bågaren, bågaren av silver, ska du sätta i mynningen av den yngstes packväska tillsammans med silvret för säden.*

Och han gjorde i enlighet med Josefs ord som han hade talat.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 46:5

Ja Israels söner lyfte upp [nasa] Jakob, sin far –

*liksom sina små
och sina hustrur –*

i vagnarna som Farao hade sänt för att hämta [nasa] honom

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 47:7-10

*Och Josef lät föra fram Jakob, sin far. Ja, han ställde honom inför Farao.
Och Jakob välsignade Farao.*

Och Farao sade till Jakob: Hur många är dagarna och åren av ditt liv?

*Och Jakob sade till Farao: Dagarna och åren av min vandring är
ett hundratrettio år. Få och olyckliga har dagarna och åren i mitt liv varit; ja,
mina dagar och år når inte upp till dagarna och åren i mina fäders liv, dagarna
de vandrade här.*

Och Jakob välsignade Farao. Och han lämnade Farao.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 47:15

Men silvret tog slut i Egyptens land, liksom i Kanaans land.

Och hela Egypten kom till Josef för att säga: Ge oss bröd! Ja, varför ska vi dö inför dig?

Sannerligen, silvret är slut!

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 47:20

Och Josef köpte all Egyptens mark åt Farao;

Ja, var och en i Egypten sålde sitt fält, eftersom hungersnöden låg så stark över dem.

Så kom landet att tillhöra Farao.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 47:22

Det var bara prästernas mark han inte köpte.

Ja [hebr. ki], prästerna fick sitt underhåll från Farao, och de kunde livnära sig [ordagrant: äta] på sitt underhåll som Farao gav dem.

Därför sålde de inte sin mark.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 47:28a

Och Israel slog sig ner i Egyptens land, i landet Goshen.

Och de fick sin besittning där. Och de var fruktsamma; ja, de förökade sig mycket.

Och Jakob levde sjutton år i Egyptens land.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 47:28–31

Och Jakob levde sjutton år i Egyptens land. Och Jakobs dagar, åren i hans liv, blev etthundrafyrtiosju år. Och den närmade sig, dagen då Israel skulle dö.

Och han kallade på sin son, på Josef. Och han sade: Jag ber dig, om jag har funnit nåd i dina ögon, sätt då – jag ber dig – din hand under min höft och visa trofasthet och pålitlighet mot mig. Jag ber dig: Begrav mig inte i Egypten, utan låt mig vila hos mina fäder, så att ni bär mig från Egypten och begraver mig i deras gravplats. Och han sade: Jag ska göra i enlighet med ditt ord.

Och han sade: Ge mig din ed! Och han gav honom sin ed. Och Israel lutade sig mot sänggaveln [han var gammal och mycket trött].

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:1–2 samt 1 Mos 49:28

Och Jakob kallade på sina söner. Ja, han sade: Samla er så ska jag berätta för er vad som kommer att hända med er i framtidens dagar. Församla er och lyssna, söner till Jakob; ja, lyssna till Israel er far

...

Alla dessa är Israels tolv stammar. Och detta är vad deras fader talade till dem. Ja, han välsignade dem; var och en enligt sin egen välsignelse, välsignade han dem.

[\[Tillbaka\]](#) [\[Tillbaka till slutet av inclusiot\]](#)

1 Mos 49:29–33

Inclusiot omsluter en koncentrisk kiasm. Det är också möjligt att analysera hela sekvensen som en kiasm.

Och han befallde dem. Ja, han sade till dem: Jag ska nu samlas till mitt folk. Begrav mig hos mina fäder, i grottan som är vid chetiten Efrons fält.

I grottan som är vid Machpelas fält, som är invid Mamre i Kanaans land, som Abraham köpte tillsammans med fältet från Efron, chetiten, som en begravningsplats.

Där begravde de Abraham och Sara, hans hustru. Där begravde de Isak och Rebecka, hans hustru och där begravde jag Lea.

Köpet av fältet och grottan som finns där gjordes med Chets söner.

Och Jakob slutade att befälla sina söner. Och han lyfte upp sina ben på sängen. Och han gav upp andan. Och han samlades till sitt folk.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 50:1–3

Och Joseföll ner över sin fars ansikte. Och han grät över honom. Och han kysste honom.

Och Josef befallde sina tjänare, läkarna, att balsamera sin far. Och läkarna balsamerade Israel.

Och de ägnade honom fyrtio dagar, för så många dagar tillägnas balsameringarna.

Och Egypten (egyptierna) grät över honom sjuttio dagar.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 50:5-6

Min far krävde en ed av mig med orden: Lyssna! Jag är snart död. I min grav, som jag har grävt ut åt mig i Kanaans land, där ska du begrava mig.

Och nu! Jag ber dig: Låt mig gå upp! Låt mig begrava min far! Sen ska jag återvända!

Och Faraos svarade: Gå upp! Begrav din far i enlighet med eden du gav!

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 50:7-14

Och Josef gick upp för att begrava sin far. Och med honom gick alla Faraos tjänare, de äldste i hans hus, ja alla äldste i Egyptens land; liksom hela Josefs hus, tillsammans med hans bröder och hans fars hus. Bara sina små, sina hjordar [småboskap] och sin boskap lämnade de kvar i Goshens land. Även vagnar och ryttare gick upp med honom. Ja, det var en mycket stor skara

Och de kom till Atads tröskplats, som ligger på andra sidan Jordan. Och de klagade där med högljudd klagan. Ja, de grät mycket. Och han höll en sju dagars sorgetid för sin far. Och landets invånare, kanaaniterna, betraktade sorgen vid Atads tröskplats. Och de sa: En tung sorg är detta för Egypten, därför gav de [platsen] namnet Evel-Mitsraim, som ligger på andra sidan Jordan

Och hans söner gjorde med honom i enlighet med vad han befallt dem. Ja, de bar honom, hans söner, till Kanaans land. Och de begravde honom i grottan vid Machpelas fält, som Abraham köpt – fältet som hör till begravningsplatsen, från Efron chetiten – invid Mamre

Och Josef återvände till Egypten – han och hans bröder, tillika med alla som gått upp med honom för att begrava hans far – efter att de begravt hans far

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 50:10-11

Det här *inclusiot* omsluts av *inclusiot* ovan. Det är platsangivelsen som fungerar som markör för *inclusiot*.

Och de kom till Atads tröskplats, som ligger på andra sidan Jordan

Och de klagade där med högljudd klagan. Ja, de grät mycket. Och han höll en sju dagars sorgetid för sin far

Och landets invånare, kanaaniterna, betraktade sorgen vid Atads tröskplats. Och de sa: En tung sorg är detta för Egypten

därför gav de [platsen] namnet Evel-Mitsraim, som ligger på andra sidan Jordan

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 50:22–26

Och Josef bodde i Egypten, han och hans fars hus. Och Josef var 110 år

Och Josef fick se Efraims ättlingar (söner) till tredje led, liksom ättlingarna till Machir, son till Manasse. Dessa föddes på Josefs knä

Och Josef sade till sina bröder: Jag är döende, men Gud kommer sannerligen att ta hand om er och föra er upp från detta land till det land som han med ed lovade till Abraham, till Isak och till Jakob

Och Josef tog en ed av Israels söner med orden: Gud kommer sannerligen att ta hand om er och ni ska föra upp mina ben härifrån

Och Josef dog i en ålder av 110 år. Och man balsamerade honom. Och man lade honom i en kista i Egypten

[\[Tillbaka\]](#)

Kiasmer

En kiasm innebär att textens enheter återkommer i omvänd ordning. I regel är det två centrala enheter, men finns det bara en central enhet benämns strukturen koncentrisk kiasm.

1 Mos 39:1

Ja Josef hade förts ner till Egypten.

Potifar – befälhavaren över livgardet, en egyptisk man –

köpte honom av ismaeliterna

som hade fört ner honom dit.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 40:3–4

Och han överlämnade dem i förvaret, det hus som tillhörde den ansvarige för livvakten – det runda huset, platsen där Josef hölls fången.

Och den ansvarige för livvakten utsåg Josef att vara med dem.

Och han betjänade dem.

Och dagarna blev många i förvaret.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 40:14–23

Så kom då ihåg mig när det går väl för dig. Ja, jag ber dig: Visa mig trohet så att du tar upp min sak med Faraos, och han släpper ut mig ur detta hus. Jag har ju blivit bortövd från hebréernas land, och inte heller här har jag gjort någonting. Ändå har jag blivit lagd i den här hålan.

Och den ledande bagaren såg att uttydningen var god. Och han sade till Josef: Också jag var i min dröm. Och se! Tre korgar med fint bröd var på mitt huvud. I den översta korgen fanns alla slag av rätter för Faraos, gjorda av en bagare. Men fåglarna åt av det från korgen, från mitt huvud.

Och Josef gav ett svar. Han sade: Detta är min uttydning: De tre korgarna, det är tre dagar. Om ytterligare tre dagar ska Faraos lyfta upp ditt huvud från dig. Han ska hänga upp dig på trä, och fåglarna ska äta köttet från dig.

Och det var under den tredje dagen, Faraos födelsedag. Och han ordnade [hebr. asah] en fest för alla sina tjänare. Och inför sina tjänare lyfte han upp huvudet för munskänkarnas ledare, liksom huvudet för bagarnas ledare. Ja, han återinsatte ledaren för munskänkarna som sin munskänk. Och han överräckte bågaren i Faraos öppna hand, men ledaren för bagarna hängde han upp – i enlighet med den uttydning som Josef gett dem.

Men ledaren för munskänkarna kom inte ihåg Josef. Han glömde bort honom.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 41:11

Vi drömde

en dröm

under en och samma natt,

*jag och
han.*

Var och en med en egen uttydning

av den dröm

som vi hade drömt.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 41:12

Och han uttydde

våra drömmar för oss,

var och en i enlighet med sin dröm

tydde han.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 41:13

Och det blev [vajehi]

som han uttytt åt oss,

så

blev det [hajah].

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 41:34

Farao må utse en man,

vis och förståndig,

och sätta honom över Egyptens land,

så må Farao göra.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 41:35

Låt dem hopa upp all föda

under de goda åren,

de som är i antågande,

och lagra upp säden under Faraos överinseende så att ni har föda i städerna

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 41:36

*Och födan ska vara som ett förråd för landet
inför de sju åren av hungersnöd
som kommer att vara över Egyptens land.*

Ja, landet ska inte gå under av hungersnöden.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 41: 45b-46

Och Josef begav sig iväg över Egyptens land.

*Och Josef var 30 år när han stod inför Farao, kung över Egypten.
Och Josef lämnade Faraos ansikte.*

Ja, han for omkring över hela Egyptens land

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 41:48

Den här kiasmen är en del av ett [inclusio](#).

Och han lagrade födan i städerna,

*födan från stadens fält
som omgav henne*

lagrade han inom henne.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 41:50

Den här kiasmen är också en del av ett [inclusio](#).

Och åt Josef föddes två söner innan hungerns år kom

som Asenat

dotter till Poti-Fera, prästen i On

födde åt honom.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 41:56

Och hungersnöden var över hela landets yta.

*Då öppnade Josef upp allt som fanns för dem.
Ja han sålde till egyptierna.*

Men den blev allt starkare, hungersnöden i Egyptens land.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 42:1

I denna används samma verb, att se, i början och slutet. Den grammatiska formen och betydelsen är olika.

Och han insåg (såg)

Jakob att det fanns säd i Egypten.

Då sade Jakob till sina söner:

Varför står ni och ser?

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 42:5

Denna kiastiska konstruktion som innehåller endast ett centralt element kallas koncentrisk, eller en koncentrisk kiasm.

Och så kom

Israels söner

för att köpa säd

bland alla andra

som kom

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 42:8

Denna ingår i slutet av det [inclusio](#) som finns i 1 Mos 42:7–8

Ja, Josef

kände igen sina bröder,

men de kände inte igen

honom

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 42:14–16

Sekvensen kan också tolkas som ett [inclusio](#) som omsluter en kiasm.

Men Josef sade till dem: Det är som jag har sagt er med orden [lemor]: Spioner är ni!

På detta sätt ska ni prövas, så sant Faraos lever:

Ni kommer härifrån bara genom att er bror, den yngste, kommer hit.

Sänd iväg en av er för att hämta er bror, men ni [andra] ska fångas.

Så ska era ord prövas, om sanningen är hos er eller inte, så sant Faraos lever.

Sannerligen [hebr: ki], spioner är ni!

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 42:25

Kan också tolkas som en *inclusio*.

Och Josef gav en befallning:

Fyll deras kärl med säd,

men lägg tillbaka deras silver i var och ens säck,

och ge färdkost för resan.

Ja, så gjorde man för dem.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 44:1b-2a

Det här är den centrala delen av *inclusiot* i 1 Mos 44:1-2

Fyll männens packväskor med föda [säd], så mycket som de kan bära,

sätt sedan var och ens silver i mynningen av packväskan.

Men bågaren, bågaren av silver, ska du sätta i mynningen av den yngstes packväska

tillsammans med silvret för säden.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 45:5b-7

Sannerligen, för att rädda liv har Gud sänt mig före er.

Ja, det har nu varit två år av hungersnöd i landet,

och ytterligare fem år följer då det varken kommer att finnas sådd eller skörd.

Ja Gud har sänt mig före er för att se till att ni kan bestå i landet, ja för att hålla er i liv för en mäktig befrielse.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 45:23

Och till sin far sände han följande:

tio åsnor som bar det goda från Egypten,

samt tio åsleston som bar säd, bröd och förnödenheter.

Det var till hans far, inför resan.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 46:8

Detta är en koncentrisk kiasm: aba

(Och dessa är namnen på)

sönerna till Israel,

som kom till Egypten,

Jakob och hans söner.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 47:9

Dagarna och åren av min vandring är etthundratrettio år [30 och 100 år].

*Få och olyckliga har dagarna och åren i mitt liv varit;
ja, mina dagar och år når inte upp till dagarna och åren i mina fäders liv,*

under dagarna för deras vandring.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 47:13

Kiasmen inleds av en [parallellism](#)

Men inget bröd fanns

i hela landet (området);

*ja, svår var hungersnöden – mycket svår.
Ja de förtärdes,*

Egyptens land liksom Kanaans land,

av hungersnöden.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 47:17

Centralt i kiasmen finns även en kiastisk konstruktion

Och Josef gav dem bröd

*i utbyte mot hästar och hjordar av småboskap
och hjordar av boskap, samt åsnor.*

Ja han försåg dem med bröd i utbyte mot all deras boskap det året.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 47:30

Det här är en koncentrisk kiasm, med bara en central enhet.

Jag ber dig, begräv mig inte i Egypten,

utan låt mig vila hos mina fäder,

så att ni bär mig från Egypten

och begraver mig i deras gravplats [\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 48:11

Kan också tolkas som en [parallellism](#).

I inledningen (a) är fokus på att få se Josef. I avslutningen (a') konstateras att Jakob inte bara fick se Josef utan även hans ättlingar.

I den centrala delen är fokus först på vad Jakob inte ens vågat be om, och sedan på vad Gud lät honom se.

Att få se ditt ansikte

hade jag inte ens vågat be om

Och se! Nu låter Gud mig

se till och med dina ättlingar

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:1-28

Lea

Bilha

Zilpa

Zilpa

Bilha

Rakel

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:4

du steg upp

i din faders säng

då orenade (vanhelgade) du

i min bädd

steg han upp

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:8

Det här är en koncentrisk kiasm, med bara ett centralt element. Notera variationerna i ordning mellan första och sista raden.

Juda, dig ska dina bröder prisa

Din hand ska vara på dina fienders nacke

De ska buga sig inför dig, sönerna till din fader

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:28

En koncentrisk kiasm. Notera att välsignelse nämns tre gånger

Ja, han välsignade dem

var och en enligt sin egen välsignelse

välsignade han dem

[\[Tillbaka\]](#)

Parallellismer

En parallellism kan användas för att förstärka eller förtydliga ett budskap genom att använda olika ord för det man vill beskriva. Alternativt kan en parallellism vara kontrasterande, kompletterande eller motiverande.

1 Mos 37:8

Du menar att du skulle regera över oss?

Ja att du skulle härska över oss?

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 37:25

Och de lyfte upp sin blick.

Och de spanade.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 37:28

Och de drog upp;

ja, de lyfte upp Josef från brunnen. [\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 37:32

Och de tog med den utsirade dräkten.

Ja, de förde den till sin far.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 38:3-5 x 3

Syntetiska parallellism i tre led.

Och hon blev med barn.

Och hon födde en son.

Och han gav honom namnet Er.

Och hon blev med barn igen.

Och hon födde en son.

Och hon gav honom namnet Onan.

Och hon fortsatte ännu.

Och hon födde en son.

Och hon gav honom namnet Shela.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 38:7

Men det var så att Er, Judas förstfödda, var ond i HERRENS ögon.

Och HERREN dödade honom

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 38:10

Och detta var ont i HERRENS ögon, det som han gjorde.

Och han dödade även honom.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 38:11

Syntetisk parallellism i två led.

Och Tamar vandrade iväg.

Och hon slog sig ner i sin faders hus.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 38:14

Syntetisk parallellism i tre led.

Och hon tog av sig sina änkekläder.

Och hon täckte sig med en slöja.

Ja, hon svepte in sig.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 38:18

Syntetisk parallellism i tre led.

Och han gav henne [dessa].

Och han gick in till henne.

Och hon blev med barn genom honom.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 38:19

Syntetisk parallellism i fyra led.

Och hon steg upp.

Ja, hon gick sin väg.

Och hon tog av sig sin slöja.

Och hon klädde sig i sina änkekläder.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 39:4

Och han anförtrrodde honom sitt hus;

ja, allt det som tillhörde honom överlämnade han i hans hand.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 39:5

Och HERREN välsignade egyptierns hus för Josefs skull.

Ja, HERRENS välsignelse var över allt som tillhörde honom, i huset såväl som fältet.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 39:6

Och Josef hade en vacker gestalt;

ja, han var vacker att se på.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 39:12

Och han flydde.

Ja, han for ut.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 39:15a

Och det var när han hörde att jag höjde min röst.

Ja, jag ropade.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 39:15b

Samma parallellism som i 1 Mos 39:12

Och han flydde.

Ja, han for ut

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 39:21

Och han sträckte ut sin trofasta nåd mot honom.

Ja, han gav honom sin favör inför ögonen på den som ansvarade för det runda huset

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 39:22

Och den som ansvarade för det runda huset överlämnade alla fångarna som fanns i det runda huset i Josefs hand.

Ja, allt som skulle göras skulle ske genom honom.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 40:1-2

De hade förbrutit sig – munsänknen till kungen i Egypten, liksom hans bagare – mot sin herre, kungen i Egypten.

Ja, Faraos var vred på sina två hovmän: på ledaren över munsänkarna och på ledaren över bagarna.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 40:20b-22a

Och inför sina tjänare lyfte han upp huvudet för munsänkarnas ledare,

liksom huvudet för bagarnas ledare.

Ja, han återinsatte ledaren för munsänkarna som sin munsänk. Och han överräckte bågaren i Faraos öppna hand,

men ledaren för bagarna hängde han upp

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 41:13b

Antitetisk parallellism

Jag blev återinsatt i min tjänst,

men han blev upphängd.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 41:29

*Sju år kommer med stort överflöd i hela Egyptens land,
men sen tornar sju år av hungersnöd upp sig efter dem*

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 41:32

*det skedde för att saken är fast beslutad av Gud;
ja, med hast kommer Gud att göra detta.*

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 41:42

Syntetisk parallellism i fyra led.
Och Farao tog bort sin signetring från sin hand.

Och han satte den på Josefs hand.

Och han klädde honom i kläder av linne.

Och han hängde en kedja av guld på hans hals.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 41:49

Den här parallellismen är en del av ett [inclusio](#).

*Josef hopade upp säd som havets sand,
enorma mängder,*

tills det blev så att man slutade hålla räkning;

ja, det var inte möjligt att hålla räkning.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 41:51–52

*Och Josef gav sin förstfödde namnet Manasse [hebr. Menasheh],
för Gud har fått mig att glömma [nashah] all min olycka och hela min fars hus.*

Och den andra gav han namnet Efraim,

för fruktsam [hebr. hifrani] har Gud gjort mig i mitt lidandes land. [\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 41:54 x 2

Och de tog sin början, de sju åren av hunger som skulle komma, i enlighet med vad Josef hade sagt.

Ja det blev hungersnöd i alla länder, men i hela Egyptens land fanns det bröd.

Den senare delen är samtidigt en antitetisk parallellism

*Ja det blev hungersnöd i alla länder,
men i hela Egyptens land fanns det bröd.*

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 41:56

Då öppnade Josef upp allt som fanns för dem.

Ja, han sålde till egyptierna

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 42:6

Och Josef, han var den som styrde över landet,

han var den som sålde säden till allt folk i landet

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 42:7a

Syntetisk parallellism i två led

Och Josef fick syn på sina bröder.

Och han kände igen dem

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 42:7b

Denna ingår i det [inclusio](#) som finns i 1 Mos 42:7–8

Och han talade barskt till dem.

Ja, han sade till dem: Varifrån kommer ni

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 42:24

Och han tog från dem Simeon.

Ja, han fängslade honom inför deras ögon.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 42:37

Två av mina (egna) söner kan du döda

om jag inte för honom tillbaka till dig.

Överlämna honom nu i min hand

och jag ska föra honom tillbaka till dig!

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 43:4

Den här parallellismen är den centrala delen i *inclusiot* i 1 Mos 43:3b–5.

Om du sänder vår bror med oss,

ska vi dra ner och köpa säd åt dig till föda.

Men om du inte tänker sända,

drar vi inte ner.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 43:15

Syntetisk parallellism i fyra led.

Och männen tog gåvan och den dubbla mängden silver som de tagit med sig, liksom Benjamin.

Och de reste sig.

Och de for ner till Egypten.

Och de stod inför Josefs ansikte.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 43:28

Och de böjde sig;

ja, de bugade sig

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 43:29

Syntetisk parallellism i två led.

Och han lyfte sin blick.

Och han såg Benjamin, sin bror – son till sin egen mor

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 45:5

Var inte bedrövade;

ja, låt det inte brinna i era ögon.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 45:13

Och ni ska berätta för min far om all min härlighet i Egypten;

ja, om allt som ni har sett.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 45:28

Jag vill bege mig iväg;

ja, jag vill se honom innan jag dör.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 47:13

Denna parallellism ingår i en större [kiasm](#)

Men inget bröd fanns i hela landet (området);

ja, svår var hungersnöden – mycket svår.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 47:16

För hit er boskap,

så ska jag ge er bröd för er boskap

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 47:18–19

Här är en dubbel parallellism: ab-ab

Ingenting är kvar inför min herre, förutom våra kroppar och vår mark.

Varför ska vi dö inför dina ögon – vi, såväl som vår mark?

Köp oss och vår mark i utbyte mot bröd, så ska vi och vår mark bli tjänare åt Farao.

Ja, ge utsäde, så vi kan leva och inte dö – och marken ska inte bli övergiven.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 47:19a

Se även följande parallellism som hör till samma vers

Varför ska vi dö inför dina ögon –

vi, såväl som vår mark?

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 47:19b

Köp oss och vår mark i utbyte mot bröd,

så ska vi och vår mark bli tjänare åt Farao.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 47:24

som föda för er och de som hör till ert hus;

ja, som föda åt era små

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 47:27

Och de var fruktsamma

Ja de förökade sig mycket

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 48:4

Jag ska göra dig fruktsam och föröka dig

ja, jag ska göra dig till skaror av folk

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 48:5

Dina två söner som föddes åt dig i Egyptens land, innan jag kom till dig i Egypten, de tillhör mig

Efraim och Manasse – som Ruben och Simeon ska de tillhöra mig

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 48:11

Notera det kiastiska mönstret i parallellismen. Versen kan också tolkas som en [kiasm](#)

Att få se ditt ansikte, hade jag inte ens vågat be om

Och se! Nu låter Gud mig se till och med dina ättlingar

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 48:15

Den Gud som mina fäder, Abraham och Isak, vandrade inför

den Gud som har varit en herde för mig från det att jag blev till intill denna dag.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 48:19

Men det är så att hans bror, den yngre, ska växa sig större än honom

hans ättlingar (säd) ska bli en fullhet bland folken

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:1

Vad gäller 1 Mos 49:1–2 kan man identifiera flera parallellismer. Se även [49:2](#) samt [49:1–2](#) nedan.

Och Jakob kallade på sina söner

Ja, han sade: Samla er så ska jag berätta för er vad som kommer att hända med er i framtidens dagar

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:2

Notera även det kiastiska mönstret i den andra delen av raderna. Notera även variationen mellan Jakob och Israel.

Församla er och lyssna – söner till Jakob

Ja, Lyssna till Israel – er far

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:1–2

Och Jakob kallade på sina söner. Ja, han sade: Samla er så ska jag berätta för er vad som kommer att hända med er, i framtidens dagar.

Församla er och lyssna, söner till Jakob; ja, lyssna till Israel er far

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:3

Du är min styrka

ja, förstlingen av min mandom

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:3

Ett överflöd av makt

ja, ett överflöd av kraft

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:4

Flyktig som vatten

du kommer inte att bestå

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:6

I deras rådslag, gå inte in min själ

Med deras församling, bli inte ett min ära

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:6

För i sin vrede dödar de en man

och med lust lemlästar de en oxe

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:7

Förbannad är deras vrede, så stark

ja, deras raseri, så brinnande

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:7

Jag ska splittra (dela) dem i Jakob

ja, strö ut dem i Israel

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:9

Ett ungt lejon är Juda.

Från bytet, min son, har du rest dig.

Han böjer sig ner, han lägger sig ner – som ett lejon; ja, som en lejoninna.

Vem vågar få honom att resa sig?

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:9b x 2

Dessa ingår i parallellismen ovan.

1.

Han böjer sig ner

han lägger sig ner

2.

som ett lejon

ja, som en lejoninna.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:10a

Den ska inte tas bort, spiran från Juda

ja, härskarstaven som vilar vid hans fötter

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:11

Han binder vid vinträdet sin åsna

ja, vid den ädla vinstocken sin åsninnas föl

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:11

Han doppar i vin sin klädnad

ja, i druvans blod sin mantel

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:12

Mörkare än vin hans ögon

vitare än mjölk hans tänder

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:13

Sebulon, vid havens kust ska han slå sig ner

ja, vid kusten där skeppen lägger till

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:15

Och han såg en viloplats, den var god

Ja, området, det var ljuvligt

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:15

Och han böjde sin skuldra för bördan

ja, han blev en arbetare med tunga bördor

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:17

Må Dan bli en orm vid vägen

en giftorm vid stigen

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:19

Gad, rövarband attackerar honom,

men han faller dem i ryggen

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:20

Hos Asher, feta är hans rätter

ja, han erbjuder kungliga läckerheter

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:22

En fruktbarande son är Josef

en fruktbarande son vid källan, grenarna sträcker sig över muren

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:23

De har varit hätska mot honom och skjutit

de har varit bittra mot honom, pilarnas herrar

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:24

Men den förblev fast, hans båge

ja, uthållig förblev styrkan i hans armar

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:24–25a

från armarna av den starke i Jakob

från herden – stenen i Israel, från din faders Gud

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:25

Han ska hjälpa dig

ja, den allsmäktige ska välsigna dig

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:25

Med välsignelser från himmelen därovan

välsignelser från djupet som vilar därunder

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:25

välsignelser från modersbröst

och moderliv

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:26

Din fars välsignelser har överträffat mina förfäders välsignelser

upp till gränsen för de eviga höjderna

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:26

De ska nu komma över Josefs huvud

ja, över hjässan på prinsen bland bröderna

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:27

Om morgonen förtär han rovet

och mot kvällen utskiftar han bytet

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 49:27

Och han gav upp andan

Ja, han samlades till sitt folk

[\[Tillbaka\]](#)

Litteraturlista

Här listar jag en del av den forskning som belyser de litterära aspekterna av den bibliska texten.

Alter, R.

1981 *The Art of Biblical Narrative*. Basic Books. USA.

1996 *Genesis*. W. W. Norton & Company. London.

2004 *The Five Books of Moses. A Translation with Commentary*. W. W. Norton & Company. New York/London.

Alter, R. & Kermode, F. (eds.)

1990 *The Literary Guide to the Bible*. The Belknap Press of Harvard University Press. Cambridge.

Amit, Y.

2001 *Reading Biblical Narratives. Literary Criticism and the Hebrew Bible*. Fortress Press. Minneapolis.

Bar-Efrat, S.

2008 *Narrative Art in the Bible*. T & T Clark International. London/New York.

Bauer, D. R. & Traina, R. A.

2011 *Inductive Bible Study: A Comprehensive Guide to the Practice of Hermeneutics*. Baker Academic. Grand Rapids.

Berlin, A.

1985 *The Dynamics of Biblical Parallelism*. William B. Eerdmans Publishing Company. Grand Rapids/Cambridge.

1994 *Poetics and Interpretation of Biblical Narrative*. Eisenbrauns. Winona Lake.

Cassuto, U.

1992 *A Commentary on the Book of Genesis. Part two. From Noah to Abraham*. The Magnes Press. Jerusalem.

1998 *A Commentary on the Book of Genesis. Part One. From Adam to Noah*. The Magnes Press. Jerusalem.

2008 *The Documentary Hypothesis and the Composition of the Pentateuch*. Shalem Press. Jerusalem/New York.

Dorsey, D. A.

1999 *The Literary Structure of the Old Testament. A Commentary on Genesis-Malachi*. Baker Academic. Grand Rapids.

Fokkelman, J. P.

- 1990 "Genesis". *The Literary Guide to the Bible*. R. Alter & F. Kermode (eds.). The Belknap Press of Harvard University Press. Cambridge, 36–55.
- 1991 *Narrative Art in Genesis. Specimens of Stylistic and Structural Analysis*. The Biblical Seminar 12. Wipf & Stock Publishers. Eugene.

Heller, R. L.

- 2004 *Narrative Structure and Discourse Constellations. An Analysis of Clause Function in Biblical Hebrew Prose*. *Harvard Semitic Studies* 55. Eisenbrauns. Winona Lake.

Holladay, W. L.

- 2000 *A concise Hebrew and Aramaic Lexicon*. (12th corrected impression published 1991, reprinted 2000). Köln.

Jungerstam, T.

- 2013 *1 Mosebok 1:1–2:3 och det babyloniska eposet Enuma Elish. En analys av det gemensamma i kosmogonin och av texternas syfte*. Pro gradu avhandling. Teologiska Fakulteten, Åbo Akademi. Kan läsas via www.urhistorien.com eller köpas via SLEF:s förlag eller direkt via tore.jungerstam@gmail.com.
- 2015 *Hur förhåller sig Edenberättelsen till skapelseberättelsen. En analys av struktur och innehåll*. Kan läsas via www.urhistorien.com eller köpas via SLEF:s förlag eller direkt via tore.jungerstam@gmail.com.
- 2016 *Historien om Kain och Abel. En analys och kommentar av 1 Mos 4*. Kan läsas via www.urhistorien.com eller köpas via SLEF:s förlag eller direkt via tore.jungerstam@gmail.com.
- 2017 *En analys och kommentar av 1 Mos 5:1–6:8: Adams och människans fortsatta historia*. Kan läsas via www.urhistorien.com eller köpas via SLEF:s förlag eller direkt via tore.jungerstam@gmail.com.
- 2018 *Flodberättelsen i GT och Gilgamesheposet. En komparativ analys*. Kan läsas via www.urhistorien.com eller köpas via SLEF:s förlag eller direkt via tore.jungerstam@gmail.com.
- 2021 *Översikten av nationerna. En analys och kommentar över 1 Mos 10*. Kan läsas via www.urhistorien.com eller köpas via SLEF-Media eller direkt via tore.jungerstam@gmail.com.
- 2021¹ *Babels torn samt Shems fortsatta historia. En analys och kommentar av 1 Mos 11:1–26*. Kan läsas via www.urhistorien.com eller köpas via SLEF-Media eller direkt via tore.jungerstam@gmail.com.

Kikawada, I. M. & Quinn, A.

- 1985 *Before Abraham was*. Abingdon Press. Nashville.

Kitchen, K. A.

- 1966 *Ancient Orient and Old Testament*. InterVarsity Press. Illinois.

- Kugel, J. L.
- 1981   *The Idea of Biblical Poetry. Parallelism and its History.* The John Hopkins University Press. Baltimore and London.
- Licht, J.
- 1986   *Storytelling in the Bible.* The Magnes Press. The Hebrew University. Jerusalem.
- Mettinger, T. N. D.
- 2007   *The Eden Narrative. A Literary and Religio-historical Study of Genesis 2–3.* Eisenbrauns. Winona Lake.
- Sailhamer, J. H.
- 1992   *The Pentateuch as Narrative. A Biblical Theological Narrative.* Zondervan Publishing House. Grand Rapids.
- Sternberg, M.
- 1987   *The Poetics of Biblical Narrative. Ideological Literature and the Drama of Reading.* Indiana University Press. Bloomington.
- Walsh, J. T.
- 2001   *Style and Structure in Biblical Hebrew Narrative.* The Liturgical Press. Collegeville.
- 2009   *Old Testament Narrative. A Guide to Interpretation.* Westminster John Knox Press. Louisville, Kentucky.
- Wenham, G. J.
- 1994   “The Coherence of the Flood Narrative”. *I studied Inscriptions from before the Flood. Ancient Near Eastern, Literary, and Linguistic Approaches to Genesis 1–11.* R. Hess & D. Tsumura (eds.). Eisenbrauns. Winona Lake, 436–447.
- Whybray, R. N.
- 1999   *The Making of the Pentateuch. A Methodological Study.* Journal for the Study of the Old Testament Supplement Series 53. Sheffield Academic Press. Sheffield.